ВУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй ОБЛАСТНОЙ БА ГОРОДСКОЙ КОМИТЕДҮҮДЭЙ, БУРЯТ-МОНГОЛОЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ОРГАН.

№ 12[illegible]

ИЮНИИН 18 ВОСКРЕСЕНЬЕ 1950 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Ургаса хуряалга ба бэлэдхэлгые үнгэргэхэ программа

1950 ондо урғаса хуряалгые ба хүдөө ажахын продуктнуудай бэлэдхэлнүүдые үнгэргэхэ тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй тогтоол мүнөөдэр толилогдобо.

Ургаса хуряалгые ба бэлэдхэлгые үнгэргэхэ тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй тогтоол хадаа социалистическэ газартаряалан ба малажалай шэнэ амжалтануудай түлөө, колхозно байгуулалтые саашадань бүхэжүүлхын түлөө тэмсэлдэ партийна болон советскэ организацинуудай, хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй органуудай хүдэлмэриин большевистскэ программа, деревниин бүхы ажалшадай программа болоно.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй тэмдэглэһэнэй ёһоор, түрүү техникээр зэбсэглэгдэһэн колхозууд, МТС-үүд ба совхозууд болбол нёдондонойхидо орходоо үлэмжэ эмхитэйгээр хабарай тарилгые үнгэргөөд, хабарай полевой хүдэлмэринүүдэй болзорые хорооһон ба шанарыень дээшэлүүлһэн байна. Энэ жэлдэ хабарай шэниисын ба техническэ культурануудай тарилга гол түлэб намарай пар болон хара пар дээрэ ехэнхидээ сортовой үрһөөр хэгдэһэн байха юм. Колхозууд ба совхозуудта нёдондонойхидо орходоо ехэ шэниисэ, хлопчатник, наран сэсэг, лён-долгунец, нэгэ жэлэй ногоонууд болон бусад культуранууд таригдаһан байна. Машинно-тракторна станцинууд хабарай полевой хүдэлмэринүүдэй түсэб дүүргээ.

Эдэ амжалтанууд советскэ хүнүүдые баясуулна, эдэ амжалтанууд болбол колхозно байгуулалтын ургажа бэхижэжэ байһые, деревниин ажалшад болбол хүдөө ажахые саашадань дэбжүүлхэ гэһэн парти ба правительствын даалгабаринуудые хэды шэнээн ехэ патриотическа дэбжэлтэтэйгээр дүүргэжэ байһыень үшөө үшөө дахин харуулна.

Гэбэшье, хабарай сагта туйлагдаһан юумэ хадаа 1950 ондо хүдөө ажахые хүгжөөхэ түсэбэй амжалтатайгаар дүүргэгдэхэ ябадалда зүбхэн лэ түрүүшын алхам болоно. «Мүнөө үедэ СССР-эй хүдөө ажахын Министерствын, СССР-эй хлопогой ажахын Министерствын, СССР-эй совхозуудай Министерствын, бэлэдхэлнүүдэй Министерствын, партийна, советскэ, хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй органуудай, колхозуудай, МТС-үүдэй ба совхозуудай шухалын шухала зорилгонь хадаа тарилгын хойноһоо харууһа хэхэ хэмжээ-ябуулганууды үнгэргэлгэ ба хүдөө ажахын бүхы культурануудай үндэр ургаса ургуулга, үбһэ хуряалгые эмхитэйгээр үнгэргэлгэ ба ниитын малажалда хүсэд хүрэхэ хэмжээнэй тэжээл суглуулга, колхозуудай, МТС-үүдэй ба совхозуудай бүхы зэмсэг хэрэгсэлнүүдые хуряалгын хүдэлмэринүүдтэ саг болзор соонь бэлэдхэлгэ, ургаса хуряалгые гээлтэгүйгөөр, амжалтатайгаар үнгэргэлгэ ба хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ түсэбые дүүргэлгэ болоно» гэжэ СССР-эй Министрнүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитет өөрынгөө тогтоол соо тэмдэглэнэ.

Энэ жэлдэ колхозууд, совхозууд ба машинно-тракторна станцинууд комбайнууд, молотилканууд, жатканууд, орооһо сэбэрлэхэ машинанууд, транспорт болон материально-техническэ бусад хэрэгсэлнүүдые 1949 онойхидо орходоо үлэмжэ эмхитэйгээр түхеэржэ байна.

Хэдэ хэдэн областьнууд, хизаарнууд ба республикануудта, илангаяа Краснодарска, Ставропольско ба Алтайн хизаарнуудта, Тамбовско, Рязанска, Куйбышевска областьнуудта болон Башкирска АССР-тэ, хуряалгын машинануудые заһабарилха ба механизациин кадрнуудые бэлэдхэхэ ябадал хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнхэй гэжэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоол соо заагдана.

Тарилгада бэлэдхэлэй темпые шангадхалга, машинануудай заһабарилгые түргэнөөр дүүргэлтэ хадаа республиканууд, хизаарнууд болон областьнуудай, партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай, колхозуудай, совхозуудай ба МТС-үүдэй дайшалхы зорилго мүн.

Парти болбол большевистскэ хүтэлбэриин шадабарида хүдэлмэридөө гол шухалыень олохо, социалистическэ байгуулалтын түрүүшын ээлжээнэй зорилгонуудые шиидхэлгэдэ ниитэ зониие гульдхаха шадабарида манай кадрнуудые һургана. Ургаса хуряалгые болон хүдөө ажахын продуктнуудай бэлэдхэлнүүдые үнгэргэхэ тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоол хадаа ажахые хайшан гэжэ хүтэлбэрилхэ ёһотойб, тэрэнииe хайшан гэжэ эли тодоор мэдэхэб, тэрэнэй хүгжэлтые шэнэ амжалта туйлаха замаар хайшан гэжэ хүтэлхэб гэһэн үльгэр жэшээ харуулна.

Хуряалгада бэлэдхэлые хүдөө ажахын хойшолуулашагүй бусад хүдэлмэринүүдтэй зохилдуулха шухала байһаниие парти ба правительство түбхын түрүүндэ заана. Эндэ тарилгын хойноһоо, илангаяа хлопчатник, сахарна свёкло, лён, кукуруза, наран сэсэг шэнги культуранууддай хойноһоо харууһа хэхэ тухай хэлэгдэнэ. Свёкло, хлопчатник болон пропашной культурануудай ряд хоорондын элдүүри хэхэ, уһалуури ба хлопчатнигай тракторна культиваци хэлгэ гэхэ мэтын хэмжээ-ябуулганууд үндэр ургаса туйлаха хэрэгтэ түрүү зэргын удхашанартай.

Тарилгын хойноһоо харууһалга хэхэтэй нэгэн хамта, үбһэ хуряалга, силос даралга болон тэжээлэй бэлэдхэлые ургэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала. Ниитын малажалые тэжээлээр хангалгын, тэрэшэлэн хэдэ хэдэн областьнууд, хизаарнууд ба республикануудта тэжээл бэлэдхэлгэнь колхозууд ба совхозуудай малай тоо толгойн ургалтаһаа гээгдэжэ байһан ябадалые усадхалгын онсо шухала байһаниинь СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоол соо тэмдэглэгдэнэ. Партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органууд болбол колхоз ба совхоз бүхэндэ ниитын малажалай хэрэглэмжэдэ хүсэд хүрэхэ тэжээлэй запасуудые байгуулхын зорилгоор үбһэ хуряалга ба силос даралгые энэ жэлдэ саг соонь үнгэргэхэ ёһотой байна.

Хуряалгын ба бэлэдхэлгын амжалтые техникэ һайса мэдэһэн хүнүүд, кадрнууд шиидхэхэ байна. Колхозууд, МТС-үүд ба совхозуудта ажалые зүбөөр эмхидхэлгэ, хүнүүдые шадамараар хубаарилан табилга, үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллахынь тула тэдээндэ шухала условинуудые байгуулга хадаа хуряалга дээрэ илалта туйлахын түлөө тэмсэлдэхи шухала зорилго болоно. Ургаса хуряалгын, гүрэндэ хүдөө ажахын продуктнуудые зөөлгын ба тушаалгын үедэ хэхэ хүдэлмэриин түсэбүүдые колхоз, МТС, совхоз бүхэндэ, тракторна ба тараанажалай бригада бүхэндэ хуряалгын эхилхэһээ урид 15 үдэрһөө оройтонгүй зохёожо, тэрээн соогоо колхозууд, МТС-үүд ба совхозуудай бүхы хүсэ ба зэмсэг хэрэгсэлнүүдые дүүрэнээр ба зүбөөр хэрэглэхэ ябадал хараалхыень парти ба правительство уялгалһан байна. Эндэ ургасые гээлтэгүйгөөр хуряалгын болон таряа тушаалгын гүрэнэй түсэбые колхоз ба совхоз бүхэнэй культура бүхэнөөр тогтоогдоһон болзор соо угаа дуугүй дүүргэхэ асуудалнууд хадаа колхозууд, МТС-үүд ба совхозуудта бүхы хүдэлмэринүүдээ эмхидхэхэдэнь гол һуури эзэлхэ ёһотой. Партийна организацинууд хуряалгын түрүүшын үдэрһөө эхилжэ орооһо тараанай ба тоһото культурануудай тушаалга эмхидхэжэ, хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэлгын гүрэнэй түсэбые хүсэд дүүргэтэрээ таряа тушаалгада колхоз ба совхоз бүхэнэй үдэр бүри хабаадаха ябадалые хангаха уялгатай.

Таряа бэлэдхэхэтэй хамта үрһэнэй участогууд дээрэ ургуулагдаһан өөрынь шалгадамал сортовой үрһөөр колхоз ба совхоз бүхэниие хүсэд хангалга, мүн тэрэшэлэн тогтоогдомол хэмжээнэй страховой ба хойто жэлдэ үлэхэ үрһэнэй фонднуудые байгуулга хадаа партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органуудай, колхозууд, совхозууд ба МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй шухалын шухала зорилго болоно гэжэ парти ба правительство тоолоно.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоол колхозно байгуулалта тухай сталинска анхарал оролдолгоор нэбтэрэнхэй байһан хадаа хүдөө ажахын бүхы ажалшадаар хүндэтэйгөөр хүлеэгдэхэ байна.

Партийна организацинууд болбол энэ шухалын шухала политическэ документые колхозник бүхэнэй, МТС ба совхозуудай хүдэлмэрилэгшэ бүхэнэй анхаралда хүргэхэ уялгатай. Партийна организацинуудай ниитэ-политическэ хүдэлмэри хадаа тарилгын хойноһоо харууһалха, тэжээлэй бэлэдхэлые жэшээтэ һайнаар үнгэргэхэ, ургасые саг соонь хуряаха ба хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэлгын гүрэнэй түсэбые дүүргэхэ ябадалда социалистическэ хүдөө ажахын бүхы ажалшадые элсүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдаһан байха ёһотой.

Хуряалгые богони болзор соо гээлтэгүйгөөр үнгэргэлгэ, хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэлгын гүрэнэй түсэбые болзор соонь дүүргэлгэ ба колхозууд болон совхозуудые өөрынь үрһөөр хангалга хадаа манай ороной хүсэ шадалые саашадань бүхэжүүлхэ ба арадай материальна тэнигээн байдалые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ арадай ажахын шухалын шухала зорилго болоно.

(«Правдын» июниин 15-ай түрүү бэшэг).

СССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси

Национальностьнуудай Соведэй 1950 оной июниин 16-ай заседани тухай

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Июниин 16-да, үглөөнэй 11 часта, Кремльдэ, Кремлевско Ехэ Ордон соо Национальностьнуудай Соведэй 4-дэхи заседани болобо.

Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **Ж. Шаяхметов** түрүүлэгшээр байба.

Национальностьнуудай Соведэй заседани дээрэ 1950 оной СССР-эй Гүрэнэй бюджет тухай ба 1948 болон 1949 онуудай СССР-эй Гүрэнэй бюджедэй дүүргэлтэ тухай элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэ үргэлжэлбэ. Депутат **И. А. Каиров** (РСФСР-эй Калининска округ), депутат **И. А. Афанасьев** (Чувашска АССР-эй Чебоксарска округ), **Н. А. Скворцов** (СССР-эй совхозуудай Министр), депутат **А. П. Газзаев** (Хойто-Осетинскэ АССР-эй Алагирска округ), депутат **З. Н. Кецховели** (Грузинска ССР-эй Сталинирска округ), депутат **В. К. Шишонков** (Коми АССР-эй Прилузска округ), депутат **Г. В. Алекян** (Армянска ССР-эй Котайкска округ), депутат **Н. Додхудоев** Горно-Бадахшанска автономно областиин Мургавска округ), депутат **И. И. Туряныця** (Украинска ССР-эй Ужгородско округ), депутат **С. З. Борисов** (Якутска АССР-эй Нюрбинскэ округ), депутат **Т. Кулатов** (Киргизскэ ССР-эй Узгенскэ округ) гэгшэд үгэ хэлэбэ.

Энээгээр Национальностьнуудай Соведэй 4-дэхи заседани хаагдаба.

Союзай Соведэй 1950 оной июниин 16-ай заседани тухай

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Июниин 16-да, үдэшын 6 часта, Кремльдэ, Кремлевско Ехэ Ордон соо Союзай Соведэй 4-дэхи заседани болобо.

Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **М. А. Яснов** түрүүлэгшээр байба.

Союзай Соведэй заседани дээрэ 1950 оной СССР-эй Гүрэнэй бюджет тухай ба 1948 болон 1949 онуудай СССР-эй Гүрэнэй бюджедэй дүүргэлтэ тухай элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэ үргэлжэлбэ. Депутат **А. Т. Веймер** (Эстонско ССР-эй Раквереcкэ округ), депутат **А. И. Евдокимова** (Костромской областиин Костромской округ) **И. А. Бенедиктов** (СССР-эй хүдөө ажахын Министр), депутат **Т. И. Кулиев** (Азербайджанска ССР-эй Сабирабадска округ), депутат **Н. И. Беляев** (Алтайска хизаарай Барнаульска городской округ), депутат **Д. Расулов** (Таджикска ССР-эй Кулябска округ), депутат **А. А. Белянский** (Куйбышевска областиин Кировскэ городской округ), **А. Ф. Засядько** (СССР-эй нүүрһэнэй промышленностиин Министр), депутат **Я. П. Остров** (Латвийска ССР-эй Кулдигска округ), депутат **Д. Г. Смирнов** (Горьковско областиин Горьковско-Ленинскэ округ), депутат **Ш. Б. Батыров** (Туркменскэ ССР-эй Марийска округ) гэгшэ үгэ хэлэбэ.

Энээгээр Союзай Соведэй 4-дэхи заседани хаагдаба.

Финляндиин Премьер-Министрын телеграмма

Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ господин Генералиссимус Иосиф Виссарионович СТАЛИНДА

МОСКВА

Амжалтатайгаар дүүрэһэн хэлсээнүүдэй һүүлээр эхэ орондоо бусажа ерээд байхадаа, Москвада миниие илангаяа зохид һайнаар байха үедэмни намайе ехээр хүндэлһэнэй ба анхарһанай түлөө Танда өөртэтнай ба Танаар дамжуулан Советскэ Правительствода үнэн сэдьхэлэйнгээ баясхалан хүргэнэб.

Тэрээнтэй хамта манай орондо ойлголсолгын ба хани барисаанай мэдэрэлые дахин үзүүлһэнэйтнай түлөө Танда, господин Генералиссимус, баясхалан хүргэхые тэрэшэлэн хүсэнэб.

Урхо КЕККОНЕН.

Тобшо мэдээсэлнүүд

★ Энэ жэлдэ Молдавиин тосхонуудта гидроэлектростанциин барилга үргэнөөр дэлгэрүүлэгдээ. Зунай турша соо 17 шэнэ колхозууд, 40 машинно-тракторна станцинууд электричествотэй болохо байна. Реут гэжэ мүрэн дээрэ колхозуудай хоорондохи хоёр томо станци баригдажа байна.

★ Узбекистанай торгоной промышленностиин предприятинууд дээрэ шэнэ ургасын коконуудые болбосоруулжа эхилээ. Шэнэ техникые нэбтэрүүлгэ хадаа мүнөө жэлдэ торгон бүд нэхэжэ гаргалгые 21 процентээр дээшэлүүлхэ арга боломжые республикада үгэбэ.

★ Калининска областиин инкубаторна станцинууд һүүлшын хоёр һарада колхозно шубуу үсхэбэрилгын фермэнүүдтэ «Леггорн» үүлтэрэй тахяагай 850 мянган дальбараанудые эльгээһэн байна.

★ Рязанска кремлиие шэнэдхэн байгуулжа эхилбэ. Кремлиин ханануудынь ба Олегэй ордон һэргээн бодхоогдожо байна. 17-дохи зуун жэлдэ ородой алдарта архитектор Яков Бухвостовой проектээр баригдаһан Успенскэ соборто шэнэдхэн бодхоохо ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байна.

★ Карело-Финскэ ССР-тэ Кугановолокско загаһанай консервнэ завод ашаглалгада оруулагдаа. Энэ жэлдэ тус предприяти олон зуугаад мянган банка продукци үгэхэ юм.

★ Һүүлшын үедэ Вологодско областьдо ажалшад культтоварнуудые ехээр худалдан абана. Гурбан һарын туршада 1.500 велосипедүүд, 500 радиоприёмнигууд, олон зуугаад патефонууд худалдагдаа.

★ Владимирска областиин олохон районуудта физиотерапевтическэ кабинедүүд бии болгогдобо.

★ Молдавиин колхознигууд өөһэдын библиотекэнүүдтэй болоожо байна. Энэ жэлдэ Тираспольско магазин 12 мянга гаран номуудтай библиотекэнүүдые бэлэдхэжэ районой колхознигуудта ябуулаа.

Ахадүү хоёр республикын колхознигуудай хани барисаан

ЧЕРКАССЫ (Киевскэ область), (ТАСС). Районой колхозууд ороо-һото ба техническэ культурануудай тарилгын ехэхэн дүй дүршэлтэй болоо. Эндэ хүдөө ажахын артель бүхэндэ виноград таридаг болохо зорилго табигданхай. Мүнөө Черкасска районд 65 гектарта виноград таригдана. Энэ жэлдэ виноград тариха талмай хоёр дахин ехэ болгогдохонь.

Виноградай үндэр ургасаар алдаршаһан Телавска районой (Грузинска ССР) колхознигууд Черкасска колхознигуудта туһаламжа ехээр үзүүлнэ. Тэдэнэр виноградай сортнуудые шэлэжэ тариха дүй дүршэлөө андалдан абалсаха зэргээр хоорондоо хани харилсаатай ажалладаг байна.

Телавска районһоо һаяхан абтаһан бэшэг районой колхозуудаар үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэжэ байна. Виноградай үндэр баян ургасые хэды ехээр туйлабашье, ороoһото культурануудай ургасые горьтойгоор абажа шаданагүйбди, тиимэһээ баян ургаса абадаг дүй дүршэлөө дамжуулан үгэхые украинска нүхэдөө гүйнабди гэжэ телавецууд бэшэнэ.

Грузинска ССР-эй наукануудай Академиин виноград тариха ба архи нэрэхэ институдай хүдэлмэрилэгшэд июниин эсэстэ Черкассада ерэхэ байна. Черкасска районой хүдөө ажахын түрүүшүүл Грузида ерэхэ юм.

АГРОГОРОД БАЙГУУЛАГШАДАЙ КОЛХОЗДО

ЧЕРКАССЫ. (Киевскэ область). Хоёр неделиин урда тээ зургаан колхозууд хүдөө ажахын нэгэ артель болон хамтараад, социалистическэ агрогород байгуулжа байна. Энэ артель агууехэ Сталинай нэрээр нэрлэгдээ.

Үдэр бүри дүрбэ мянга үлүүтэй колхознигууд поли дээрэ хүдэлмэрилнэ. Бүхы ороoһото ба техническэ культурануудай 10 мянган гектар талмай дээрэ бур үбһэн арилгагдаа, культурын 600 гектарта далангууд хоорондын газарынь зөөлэрүүлэгдээ.

Каучук ургуулагшад кок-сагызай үндэр ургасые хуряажа эхилбэ. Тэдэнэр гектар бүриһөө 50—60 килограмм үрһэ суглуулна. Колхознигууд үбһэ хуряалгые дүүргээд, 500 тонно элдэб ногоогоор силос хэбэ.

Социалистическэ Ажалай Герой М. Е. Братко түрүүлэгшэтэй колхозой правлени хадаа тарялангай ажалые оньһожоруулха ябадалда ехэхэн анхарал табина. Тус артелиин поли дээрэ Черкасска МТС-эй 12 трактор хүдэлмэрилнэ. Артелиин хүдэлмэринүүдэй 60 процентнь механизмуудаар бэелүүлэгдэнэ.

ШЭНЭ АМЖАЛТАНУУДАЙ ТҮЛӨӨ

Марьинка (Сталинска область). Үндэр ургаса абаһанай түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар районой 500 шахуу колхознигууд ба механизаторнууд ССР Союзай орденуудаар болон медальнуудаар шагнагдаһан, 14 хүндэ Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгогдоһон тухай мэдээсэл абтажа, колхознигуудай ехэ һайндэр болобо.

Марьинска полинууд дээрэ мүнөө жэлдэшье үндэр ургаса гаража байна. Дүүрэн эдеэтэ, хүндэ колосуудтай тарян 120—130 сантиметр үндэрөөр ургаба.

Марьинецууд наран сэсэгэй полинуудаар омогорхоно. Полинууд дээрээ баян ургаса хуряахабди гэжэ нүхэр И. В. Сталинда уялга үгөөд, тэрэнээ амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна.

Правительствын үндэр шагналда харюу болгон, колхозно Марьинкын таряашад үнгэрһэн жэлэйхиһээ 15—20 процент үлүү ургаса абаха уялга абаа.

СССР-эй Верховно Соведэй сессиин хүндэлэлдэ

Мяханай комбинадта

Мяха-консервын комбинадай хүдэлмэришэд СССР-эй Верховно Соведэй сессиин хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Цехүүдэй коллективүүд абаһан уялгануудаа сессиин нээглэһэн үдэр — июниин 12 болотор нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ шадаба. Комбинат бүхы дээрэ продукци үйлэдбэрилэн гаргаха хахад жэлэйнгээ түсэбые уридшалан дүүргээд, 2.200 мянган түхэригэй продукци жэлэй хоёрдохи хахадай программаар үйлэдбэрилбэ.

Колбасна цехын хүдэлмэришэд стахановска вахтада жагсаһанһаа хойшо үйлэдбэриингөө бүтээсые ехээр дээшэлүүлээ. Эдэнэр Бурят-Монголой ба Иркутска областиин ажалшадта 7 вагон һайн шанартай колбаса 6 һарынгаа түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилөө.

Мүнөө сессиин эхилээд байхада, эндэ мүрысөөнэй долгин улам эршэдэнэ. Стахановецууд—бригадарнууд Денисенко, Роговая гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг эрхим шанарай бригаданууд халаан бүхэнэйнгөө нормые хоёр дахин дүүргэхэ зуураа, колбасагай шанарые 100 балл хүргэбэ. **А. Шестаков.**

Һарын түсэб—13 хоног соо

Зүүн - Сибириин пароходствын Селенгинскэ районно Управлениин «Валерий Чкалов» гэжэ пассажирска пароходой команда СССР-эй Верховно Соведэй сессиин хүндэлэлдэ июнь һарын 15 үдэрэй түсэб дүүргэхэ уялга абаһан байгаа. Абаһан уялгаяа дүүргэхын түлөө эршэмтэй шангаар тэмсэһэнэй ашаар, тус команда июниин 13-да һарынгаа түсэб 101 процент дүүргээд, һарын эсэс хүрэтэр 2 һарын түсэб дүүргэхэ уялга абаба.

«Валерий Чкалов» пароходой команда ажалаа зүбөөр эмхидхэһэнэй ба команда доторoo социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэйнгээ ашаар энэ амжалта туйлаа.

Загаһашадай амжалта

СССР-эй Верховно Соведэй сессиин хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ республикын загаһа барилгын колхозууд ажалай эрхим амжалта туйлаба. Загаһа барилгын колхозууд июниин 10-да хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэжэ, гүрэндөө нёдондо жэлэй энэ үеынхиһөө 18.000 пүүд загаһа үлүү ехээр тушааба.

Усть-Баргажанай, Байкало-Кударын аймагай загаһа барилгын колхозууд илангаяа һайнаар хүдэлмэрилөө. Хахад жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэһэн загаһа барилгын колхозууд III кварталайнгаа түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн шэнэ дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаа.

С. Артюнин.

Стахановска вахта

Улан-Удын «Металлоширпотреб» заводой хүдэлмэришэд ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд СССР-эй Верховно Соведэй сессиин хүндэлэлдэ абаһан уялгануудаа бодото дээрэнь амжалтатайгаар дүүргэбэ. Мүнөө заводой цехүүдээр үйлэдбэриин суглаанууд болоод, бригаданууд тус тустаа шэнэ уялгануудые абажа, стахановска вахтаяа үргэлжэлүүлжэ байна. Заводой шэрэм шудхалаашад хүдөө ажахын машинануудай частьнуудые ба детальнуудые шудхалгаар үнгэрһэн недели соо нэгэшье голодһо гаргабагүй. Стахановец нүхэр Иванов шудхалаагай хэбүүдые хэхэдээ, халаан бүхэнэйнгөө нормые 180 процент дүүргэжэ, бүгэдэндэ жэшээ харуулна.

Заводой слесарно-механическа цехын хүдэлмэришэд өөрынгөө начальник Исаевай хүтэлбэри доро түмэр трубануудые хюрөөдэдэг шэнэ конструкциин станок бүтээбэ. Энэ станок электрын галай хүсөөр хүдэлдэг юм. Тус станок ашаглалгада оруулагдажа, койконуудай трубануудые бэлэдхэлгэ ехээр дээшэлбэ. Станогой бүтээлгэдэ цехын түрүү стахановецууд токарь Сыромятников, электрик Смирнов гэгшэд тон эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Эдэнэр тэрэ станогойнгоо ашаар нормонуудаа үдэр бүри 200 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ҺУРАЛСАЛАЙ ЖЭЛЭЙ ДҮН

Кабанскын аймагай парторганизацинууд партийна һуралсалые мүнөө жэл урда жэлһээ һураггүй эмхитэйгээр үнгэргэбэ.

Аймаг соо партийно-гэгээрэлэй системэдэ дүрбэн зуугаад коммунистнууд һуралсаба. Тэдэнэр бултаараа программна материалаа үзэжэ гараа. Дүн гаргалгын занятинуудые үнгэргэхэдэнь партийна эхин организацинуудта туһалхаяа айкомой аппарадай хүдэлмэрилэгшэд колхозуудта гараһан байгаа.

40 кружогууд ба политһургуулинуудай 36-ниинь программна материалаа дүүргээ. Жэшээлхэдэ, пропагандист Третьяковой хүтэлбэрилдэг кружогой һурагшад нэгэ жэлэй турша соо программна материалаа һайнаар шудалжа гараа. Тэдэнэр ВКП(б)-гэй түүхын асуудалнуудта тодо, зүб харюу үгэһэн байна. Кружогой һурагшад нүхэд Амагаева, Маслова, Ильина ба Округина гэгшэд политическэ эрдэмтэй болоһоноо харуулаа.

Гадна, аймагай дунда һургуулиин парторганизацида (секретаринь нүхэр Ермакова) партийна һуралсал эмхитэйгээр үнгэргэгдөө. Кружогой 16 һурагшадай 15-ниинь эрхим сэгнэлтэтэйгээр һуралсалаа дүүргэһэн байна.

Пропагандистнууд нүхэд Заиграев ба Качина гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг кружогуудта занятиһаа һурагшадай гээгдэлгэ нэгэшье ушарагүй. Тэдэнэй хүтэлбэрилдэг кружогуудай 22 һурагшад булта программна материалаа шудалжа дүүргэбэ. Мүн Сталинай нэрэмжэтэ ба «Байкал» колхозуудай парторганизацинин кружогуудта һурагшад нүхэд Кобылкин, Качин, Рженев, Смольников ба Федоров гэгшэд мүн лэ эрхимээр һураһан байна. Тус кружогуудта харуулан ойлгуулха зүйлнүүдые үргэнөөр хэрэглэдэг байгаа. Географическа картанууд, элдэб схемэнүүд ба альбомууд һурагшадта ехэхэн туһаламжа үзүүлээ. Һурагша бүхэнэй занятидаа ямараар хандаһаниинь, хайшан гэжэ номоо үзэдэг байһыень һуралсалай дүн гаргаһанай һүүлдэ пропагандистнууд һурагшадта ойлгуулан хэлэһэн байна.

Брянска хүдөөгэй парторганизациин, Посольскын загаһанай пунктын, Темлюйскэ МТС-эй ба Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой парторганизацинуудай политһургуулинуудта һуралсалай жэл амжалтатайгаар дүүрээ. Дурсагдагша политһургуулинуудай пропагандистнар нүхэд Кочетов, Пушкарев, Урнышев, Ипатов ба Алферов гэгшэд һурагшадайнгаа эдэбхиие дээшэлүүлжэ шадаһан ба тэдэниие политическэ эрдэмтэй болгохын түлөө оролдоһоноороо кружогуудаа түрүү һууринуудта гаргаа.

Гэхэтэй хамта, зарим парторганизацинууд һуралсалай жэлые үнгэргэлгэдэ ёһотой анхарал табяагүй байна. Жэшээлхэдэ, Боярска хүдөөгэй (секретаринь нүхэр Иевский), Темлюйскэ цементнэ заводой (секретаринь нүхэр Нихланов) парторганизацинуудай кружогуудта секретарьнарайнь гэмээр занятинууд таһалдадаг, һурагшадынь гээгдэдэг байгаа. Гадна, тус организацинуудта һуралсалай хэрэгсэл, номууд хүсэд байгаагүй, шудалһан материалай конспектшье һайнаар табигдадаггүй дээрэһээ программна материалайнгаа миил III-һаа V хүрэтэр темэнүүдые һаял үзэжэ дүүргэбэ.

Пропагандистнууд нүхэд Пушкарева ба Устьянцев гэгшэд занятинуудаа түсэбгүйгөөр, идейнэ доодо хэмжээндэ үнгэргэдэг байба.

Мүнөө бүхы парторганизацинуудта һуралсалай жэлэй дүнгүүд зүбшэн хэлсэгдэжэ байна. Партийнэ гэгээрэлэй системэдэхи һуралсалай жэлэй дүнгүүдые ВКП(б)-гэй айкомой бюро заседани дээрээ хаража үзөөд, энэ хэрэгтэ байһан дутуу дундануудые усадхаха хэмжээ-ябуулганууды хараалба. Мүн 1950—51 онуудай һуралсалай жэлые эмхидхэлгэдэ гараһан дутагдалнуудые хараадаа абажа, тиимэ дутагдал гаргахагүйгөөр хойшодоо энэ хэрэг эмхидхэхые ВКП(б)-гэй айкомой пропаганда ба агитациин таһагта дурадхагдаба.

Аймагай центрһээ холо байһан колхозуудай хүдөөгэй пропагандистнуудай 1 һарын семинар һаяар болохонь. Мүнөө кружогуудта ба политһургуулинуудта һурагшадые бүридхэлгэ аймаг соо эхилэнхэй, юрэнхы эрдэм болбосоролоо дээшэлүүлхэ кружогууд эмхидхэгдэжэ байна.

Б. Сотнич,
ВКП(б)-гэй Кабанскын айкомой пропаганда ба агитациин таһагай парткабинедые даагша.

Парторганизацинуудай секретарьнарай семинар

Һаяхан ВКП(б)-гэй Кударын айком партийна эхин организацинуудай секретарьнарай семинар үнгэргөө. Семинарта суглараһшад «ВКП(б) хадаа Советскэ гүрэнэй хүтэлбэрилхы хүсэн мүн», «Хүдөө ажахын артелиин Устав—колхозно ажабайдалай хуули мүн» гэһэн темэнүүдээр ба уласхоорондын байдал тухай лекцинүүдые шагнаһан байна. Мүн тэдэнэр партийно-эмхидхэлэй ба ниитэ-политическэ хүдэлмэриин практикаар 2 элидхэл шагнаа.

Тэрэнэй һүүлдэ партийна организацинуудай секретарьнар ажалайнгаа дүй дүршэл тухай хэлэһэн байна.

А. Шатуев.

Багша-агитатор

Хэжэнгын аймагай Дээдэ-Худанай сомоной долоон жэлэй һургуулиин багша нүхэр Һамасу Батуева колхознигуудай дунда агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулна. Тэрэ хадаа хабарай тарилгын үедэ полевой станууд дээгүүр ябажа, таряанажалай хүдэлмэришэдэй дунда номууд болон газетэнүүдые уншадаг байгаа. 10 гаран «дайшалхы хуудаһануудые» гаргалсаа, 10 лозунгнуудые бэшэжэ, полевой стануудые шэмэглээ.

Комсомолецууд ба союзнабэшэ залуушуулые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ нүхэр Батуева ехэ анхарал табина. Тэрэнэй хүтэлбэри доро хэдэн дахин концертнүүд бэлэдхэгдэжэ, колхознигуудта харуулагдаһан байна.

П. Содбоев.

Загаһашадта лекци

Һаяхан республиканска лекционно бюро В. Закруткинай «Һамаржа ябадаг станица» гэһэн роман тушаа лектор В. Азеркевичын бэшэһэн лекциие үргэнөөр зүбшэн хэлсэлгые үнгэргэбэ.

Тус зүбшэн хэлсэлтэдэ Рыбакколхозсоюзай ба Рыбводой конторын хүдэлмэрилэгшэд хабаадалсаа. Лекци тушаа үгэ хэлэһэн Лебедев, Меркушев ба бусад тус лекци загаһанай ажахын шухала асуудалнуудые харуулжа шадаа, мүн идейнэ үндэр удхатайгаар зохёогдоо гэжэ тэмдэглэһэн байна.

Мүнөө нүхэр Азеркевич Байгалай загаһашадта энэ лекциеэ уншахаар гараба. **Д. Хилтухин.**

Депутатадай комнато байгуулагдаба

Улан-Удын городской Соведэй гүйсэдкомой байшангай нэгэ таһалга соонь депутатадай комнато эмхидхэгдэбэ. Тус комнато болбол депутадуудай политическэ эрдэмээ дээшэлүүлхэдэнь ба һунгагшадайнгаа урда хэхэ тоосоогоо бэлэдхэхэдэнь туһалха байна. Советскэ байгуулалта тухай номууд, В. И. Ленинэй ба И. В. Сталинай зохёолнууд энэ комнато соо бии.

Гадна, депутадуудай комнатын хүдэлмэринь түсэблэгдэһэн байна. Соведэй саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэри тухай, тэдэнэй түрүүлэгшэнэрэй зүблөө үнгэргэхэ тухай, мүн городой ажахые һайжаруулгада депутадай үүргэ ба депутат яажа һунгагшадайнгаа урда тоосоо хэхэб гэһэн асуудалнууд тус түсэбтэ оронхой.

Мүн тэрэ комнатодо «Соведэй депутат болбол ленинско-сталинска түхэлэй ажал-ябуулагша мүн» гэһэн темээр лекци уншагдаха байна.

Тус түсэбые бэелүүлхэ хэрэгтэ горсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшонор нүхэд Е. Тарьяшинов ба А. Астраханцева гэгшэд гол анхаралаа табинад. Горсоведэй гүйсэдкомой секретарь нүхэр С. Гребнев гэгшэ өөрынгөө үүсхэлээр Свердловск ба Новосибирск городуудай Соведүүдэй гүйсэдкомуудтай холбоо байгуулжа, Соведүүдэй олониитын-эмхидхэлэй хүдэлмэриин дүй дүршэлые андалдадаг болонхой.

Депутадай комнато соо горсоведэй саг үргэлжын комисси неделидээ нэгэ удаа суглаа үнгэргэхэ юм. Тэрэшэлэн депутадуудта горсоведэй гүйсэдком консультаци үгэдэг. Тус комнатодо депутадууд дежурилдаг юм.

Депутадай комнато депутатска уялгаяа бэелүүлхэдэнь, һунгагшадтайгаа саг үргэлжын барисаагаа үргэдхэхэдэнь горсоведэй депутадуудта туһалдаг байна.

Д. Гомбоев.

Ленинэй орденто ПВЗ-гэй колесно цехтэ СССР-эй Верховно Соведэй сессиин хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөн үргэлжэлһөөр. Токарь—олон станочник Савелий Чаинский халаан бүхэнэйнгөө нормые 200 процент дүүргэхэ зуураа, гансал эрхим һайн шанартай продукци бүтээнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: токарь Чаинский паровозой мөөри точилдолгые шалгажа байна.

М. Минеевэй фото.

Манай колхозой клуб

Культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй үүргэ хүдөө ажахын кампанинуудай үедэ илангаяа ехэ ба хүндэтэй гэжэ клубаймнай Соведэй гэшүүд һайнаар мэдэдэг. Бидэнэр үдэр бүхэндэ олониитын дунда социалистическэ культурые, ажалай түрүүшүүлэй амжалтануудые нэбтэрүүлхэ болоод зарим нэгэн хүнүүдэй ухаан бодолдо үлдэһэн капитализмын үлэгдэлнүүдтэй эрид тэмсэхэ уялгатайбди. Манай клубай бүхы ажал-ябуулга хадаа эдэ уялгануудаа үндэр идейнэ хэмжээндэ дүүргэлгэдэ зорюулагданхай.

Бидэнэр элдэб темэнүүдээр лекцинүүд, элидхэлнүүд, хөөрэлдөөнүүд болон уранһайханай самодеятельностиин вечернүүдые ажалшадай дунда үнгэргэдэгбди. Хүдөө ажахын кампанинуудай үедэ хэгдэхэ культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэринүүдэй тодорхой түсэб хараалагдажа, клубай Соведэй зүблөөн дээрэ хододоо баталагдадаг байна. Тиихэ зуураа, зарим асуудалнуудаарнь нэмэлтэ ба хубилалтанууд оруулагдадаг юм.

Полевой стануудай дэргэдэ хабарай тарилгын үедэ хоёр агитпунктнууд эмхидхэгдээ һэн. Тэдэниие гоё һайханаар шэмэглэхэ талаар нилээд оролдолго гаргаһан байнабди. Показателиин доска, колхознигуудай абаһан уялганууд эли газарта хадагдаһан, тэрэшэлэн нэгэ агитпунктдамнай радиоприемник тодхогдоһон байна.

Гадна, полевой стануудта газетэнүүдэй ба журналнуудай шэнэ номернууд үдэр бүри асарагдадаг байгаа. Элбэг библиотечкэнүүд эмхидхэгдэжэ, колхознигуудые номуудаар саг үргэлжэ хангадаг болоо.

Агитпунктнууд ниитэ-политическэ хүдэлмэриин бодото гуламта болгогдоһон байна. Тэндэ элидхэлнүүд, хөөрэлдөөнүүдые хүдөөгэй интеллигенци, агитаторнууд хэдэг юм. Һонин номуудые коллективнээр уншалга эмхидхэгдэдэг болоо. Энэ талаар багшанар П. Соковиков, Г. Стрекаловский, М. Матвеева гэгшэд илангаяа һайнаар ажаллажа, манай хүдэлмэридэ ехэхэн туһа хүргэдэг юм.

Гансахан агитпунктнуудта ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулдаг бэшэбди. Полинууд дээгүүр хүдэлмэрилэгшэдэй дунда тусхай уншагшад забһарлалгануудай үедэ шанга уншалгануудые үнгэргэдэг, радиогоор мэдээсэгдэһэн һонинуудые хөөрэдэг байна.

Табан үдэр соо нэгэ дахин «дайшалхы хуудаһа», ханын газетэ гаргадагбди. Тэдэнэй номернуудта социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүд, ажалай түрүүшүүлэй дүй дүршэл тухай дэлгэрэнгыгээр бэшэгдэдэг. Мүн нормоёо заримдаа дүүргэдэггүй хүнүүд шүүмжэлэгдэжэ, алдуу эндүүнь сэхэ заагдадаг байна.

Клубаймнай драматическа ба хоровой кружогуудай коллективүүд бригадануудта ошожо, пьесэнүүдые, концертнүүдые үе үе болоод лэ харуулдаг. Концертнүүд соонь дуунууд, частушкануудые дуулалга, хатар — плясканууды наадалга, шүлэгүүдые уншалга гэхэ мэтын номернууд оролсодог байна.

Манай колхозой клуб хабарай тарилгын үедэ иимэнүүд культурна хэмжээ-ябуулганууды үнгэргөө. Энэ туйлаһан амжалтадаа толгойгоо эрьежэ зогсохогүйбди. Үбһэ хуряалгын үедэ колхозойнгоо гэшүүдэй дунда культурно-ниитын хүдэлмэриие бүри үргэн далайсатайгаар ябуулхамнай лабтай.

Ф. Соковиков, Бичурын аймагай Логовскиин нэрэмжэтэ колхозой клубые даагша.

Үбһэ хуряалгые түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтая!

МТС-үүдэй шухала зорилго

Энэ жэлдэ республикын машинно-тракторна станцинууд харьяата колхозуудтаа 130 мянган гектар үбһэ сабшаха, 110 мянган тонно силос дараха байна. МТС-үүд энэ хүдэлмэриие саг соонь, эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ дүүрэн аргатай.

Түрүү машинно-тракторна станцинууд үбһэ хуряалга ба силос дараха даалгабаринуудаа амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө тэмсэһээр үнинэй. Тэдэнэй тоодо түбхын түрүүн Сэлэнгын, Селендумын МТС-үүд оролсохо байна. Эдэ МТС-үүд өөһэдтөө бии байгаа сенокосилканууд болон силос хэршэдэг машинануудаа бараниинь заһабарилжа бэлэн болгоо. Мүн тэндэ үбһэ хуряалгада ябаха тракторна тусгаар бригаданууд эмхидхэгдэжэ байна. Тэдэ бригадануудайнь гэшүүд мүнөө үедэ намагтай газарые хатаажа, сабшалангай һөөг бургааһануудые, модо, шулууе сэбэрлэжэ байнхай. Мүн эдэ МТС-үүдэй мэргэжэлтэд тракторна сенокосилкануудаар сабшагдаха талмайнуудые тодорхойлжо, тэдэниие бригадануудта даалгажа байха юм.

Гэбэшье, республикын олон МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд үбһэ ногооной үндэр ургаса абаха тушаа XVI областной партийна конференциин шиидхэбэриие бэелүүлхын, малажалда тэжээлэй бата бэхи база байгуулхын түлөө хүсэд анхаралаа табинагүй. Республика дотор абаад үзэхэдэ, аяар мүнөө хүрэтэр сенокосилкануудые ба силос хэршэхэ машинануудые заһабарилха түсэб хахадлаашьегүй байһаар. Зэдын аймагай машинно-тракторна станцинууд үбһэ хуряалгада илангаяа муугаар бэлэдхэнэ. Үшөөтэйн ба Сагаан-Усанай МТС-үүд 11,5 мянган гектар үбһэ сабшаха, 2600 тонно силос дараха түсэбтэй. Эдэ МТС-үүд нилээд олон сенокосилкануудтай, силос хэршэдэг 4 машинатай юм. Хэрбээ эдэ машинануудые һайнаар бэлэдхээд, дүүрэн хүсөөрнь хэрэглээ һаа, Зэдын аймагай МТС-үүд үбһэ хуряаха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэжэ, харьяата колхозуудтаяа баталһан договорнуудаа бодото дээрэнь бэелүүлхэ байна. Теэд, эдэ МТС-үүд мэнэ һая болотор нэгэшье сенокосилка, силос хэршэхэ нэгэшье машина заһабарилаагүй байба. Үнгэрэгшэ жэлдэ эдэ МТС-үүд үбһэ сабшаха түсэбөө 60 процент, силос дараха түсэбөө 25 процент дүүргэжэ, колхозуудтай баталһан договороо эбдэһэншье һаа, тэрэнһээ һургаал абангүй, харин урдынгаа алдууе дахяад дабтажа байха юм.

Мүн Эгэтын МТС (директорынь нүхэр Бимбаев) үбһэ хуряалгада муугаар бэлэдхэжэ байна. Энэ МТС-тэ харьяата колхозууд тракторна сенокосилкануудаар сабшагдаха үргэн ехэ талмайтай юм. Гэбэшье, тус машинно-тракторна станциин хүтэлбэрилэгшэд үбһэ сабшаха түсэбөө жэлһээ жэлдэ таһалдуулдаг. Тиихэлээр, харьяата колхозуудайнь хэдэн зуугаад га сабшалан хуряагдангүй, узуур дээрэ хагдардаг юм.

1949 ондо энэ МТС 20 шахуу сенокосилкануудаар оройдоо 1656 га үбһэ сабшаа һэн. Гэбэшье, эндэхид мүнөө жэлэй үбһэ хуряалгын сезон соо түсэбөө заатагүй дүүргэхэ хэмжээнүүдые абанагүй. Тиимэһээ үбһэ хуряалгын машинанууд эндэ хангалтагүйгөөр заһабарилагдана.

Республикын МТС-үүд силос хэршэдэг хүсэтэ машинануудые тон муугаар хэрэглэдэг. Бичурын аймагай гурбан МТС силос хэршэдэг 7 машинатай. Эдэнь час соо 100 тонно силос хэршэхэ хүсэтэй юм. Зүгөөр, эдэ машинануудые дүүрэн хүсөөрнь ашаглажа шадаагүй дээрэһээ Бичурын гурбан МТС-үүд нёдондо жэлэй үбһэ хуряалгын бүхы сезон соо миил 60 тонно силос дараһан байгаа. Бага-Куналейн, Окино-Ключевской, Бичурын МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд үбһэ хуряалгын хүдэлмэринүүдые механизацилха хэрэгтэ харюусалгагүйгөөр хандадаг ябадалаа мүнөөшье үргэлжэлүүлһээр.

Үбһэ хуряалгада эрхимээр бэлэдхэжэ, харьяата колхозуудайнгаа адуу малда тэжээлэй бата бэхи база байгуулалсаха гээшэ республикын МТС-үүдэй шухалын шухала зорилго мүн. Тиимэдэ МТС бүхэн үбһэ хуряалгын машина зэмсэгүүдые түргэнөөр ба эрхим шанартайгаар заһабарилха, үбһэ сабшаха тракторна бригаданууды эмхидхэжэ, тэдэнэртэ участогуудые даалгаха мэтын хүдэлмэринүүдые ойрын үдэрнүүдтэ дүүргэхэ ёһотой. Эдэ хэмжээ-ябуулгануудые үнгэргэхэтэеэ нэгэн доро, мүн үбһэ хуряалгада ябаха тракторна бригадануудай гэшүүдые үйлэдбэриин сезонно даалгабаринуудтай, халаанайнь нормонуудтай танилсуулха шухала.

Мүнөө жэлдэ манай республикын МТС-үүд самоходно сенокосилканууд, үргэн тармуурнууд гэхэ мэтын үбһэ хуряалгын шэнэ машинануудые абаха байна. Эдэ машинануудые зүбөөр, дүүрэн хүсөөрнь ашаглаһал, МТС-үүд түсэбһөө гадуур нилээд ехэ үбһэ хуряаха болоно.

И. Бурмистров,
БМАССР-эй хүдөө ажахын Министерствын МТС-үүдэй Управлениин главна инженер.

Шэнэ сенокосилкануудые абаба

Энэ жэлдэ Мухаршэбэрэй аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз (Суулгын сомон) хоёр шэнэ сенокосилка, 2 морин тармуур абаба. Мүн энэ колхоз үбһэ хуряалгын үедэ хэрэглэгдэхэ запасной частьнуудтай болоо.

Түмэршэ дархашуулынь мүнөө хуушан сенокосилканууд, морин тармуур болон бусад гар хэрэгсэлнүүдээ заһабарижа байна.

Ц. Бальжинимаев.

ҮХЭРНҮҮДЫЕ БЭЛШЭЭЖЭ ТАРГАЛУУЛХА ДҮРШЭЛҺӨӨ

Бурят-Монголой малажалай туршалгын станциин хүтэлбэреэр хүдэлмэрилһэн Сэлэнгын аймагай Загастайн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой пастух Очир Дандаров 1949 оной июниин 1-һээ сентябриин 14 хүрэтэрхи болзор соо 134 толгой залуу сарнуудые адуулжа, толгой бүхэнэйнь амидын шэгнүүрые дунда зэргээр 106,6 килограммаар гэхэ гү, али сүүдхэ бүри 1015 граммаар нэмээжэ шадаһан байха юм. Тэрэшэлэн, Бурят-Монголой малажалай туршалгын станциин пастух Бадма-Ханда Галданова июниин 1-һээ августын 30 хүрэтэрхи болзор соо 71 толгой буруунуудые адуулжа, толгой бүхэнэйнь амидын шэгнүүрые 84,5 килограммаар гэхэ гү, али сүүдхэ бүри 939 граммаар нэмээһэн байгаа. Малша—пастугууд Дандаров, Галданова гэгшэдэй хүдэлмэриин дүршэл тухай доро хэлэгдэнэ.

АДУУЛГАНДА БЭЛЭДХЭЛ

Адуулганай эхилхэһээ бүри урид Дандаров ба Галданова хоёр тэрээндэ тон оролдолготойгоор бэлэдхэдэг байна.

Эгээн түрүүн адуулганда гаргагдаха гүүртэнүүдээ зүбөөр эмхидхэдэг. Эрэ эмынгээ ба наһанайнгаа талаар тааруулагдаагүй малнуудые адуулганда гаргахада адуулганай сезоной эсэстэ дүнгүүдынь тон муу байдаг гэжэ тэдэнэр олон жэлэй хүдэлмэриин дүршэлһөө мэдэһэн байха юм. Тиимэһээ тэдэнэр нэгэ гүүртэдэ шадаалһаа нэгэ наһанай ба нэгэ шэгнүүрэй малнуудые таһалхые оролдодог.

Тэдэнэр гүүртээ 100—150 толгой малнуудһаа бүридхэдэг. Адуулганда гаргагдахынь урда тээ малнуудые зооветмэргэжэлтэд үзэжэ, үбшэн ба доходон малнуудыень илгажа, эмшэлгэдэ табидаг юм. Гадна, малнуудые халдабарита үбшэнһөө уридшалан һэргылхын зорилгоор тарилга хэдэг, мүн хэдгэнээнтэй ба шалзатай тэмсэхэ арга бэелүүлдэг, малнуудай туруунуудые ба эбэрэйнь үзүүрнүүдые тайрадаг байна.

Тэрээнһээ гадна, малнуудай адуулганда гаргагдахаһаа бүри урид бэлшээриень бэлэдхэдэг.

— Жэл бүри малай адуулганда гаргагдахаһаа урид ногооной ургахада ба малай бэлшэхэдэ һаалта хэдэг модо шулууһаа бэлшээриие сэбэрлэжэ байха хэрэгтэй,—гэжэ нүхэр Галданова хөөрэдэг.

Адуулганда бэлэдхэлэй хүдэлмэри малнуудые шэгнэлгээр ба номерлолгоор дүүргэгдэдэг. Малай амидын шэгнүүр, номер, тамир шадал, үнгэ зүһэ, үүлтэр болон бусад тэмдэгүүд тусхай данса дээрэ бэшэгдэдэг юм.

АДУУЛГА ЭМХИДХЭХЭ ТУХАЙ

Адуулгые хэр зүбөөр эмхидхэһэнһээ адуулганай сезоной эсэсэй дүнгүүд ехэнхидээ дулдыдадаг гээшэ. Пастугууд Дандаров ба Галданова хадаа малнуудаа шадаалһаа бэлшээри дээрэнь удаан ябуулхые оролдодог. Малнуудые адуулганда гаргаһанай түрүүшын үдэрһөө адуулгын болзорые үдэр бүри һунаажа, июниин 10 болотор малнуудта богони болзорой амаралта үгэдэггүй байна. Саашадаа халуун үдэрнүүдэй тогтонижожо эхилхэдэ малнуудаа үглөөнэй 4—5 часта адуулганда гаргаад, хахад үдэр уһалууриин дэргэдэ асаржа, богони саг соо амаруулһанай һүүлээр үдэшэ орой болотор адуулдаг юм.

Нүхэр Дандаров үглөөгүүр эртэ малнуудаа бэлшээриин участогай нэгэ заха хүрэтэрынь удаахан бэлшээгээд, һөөргэнь годируулжа, уһалуури тээшэнь шэглүүлэн мүн лэ удаахан бэлшээһээр бусаадаг (үдэрэй 12 час багта), үдэһөө хойшо мүн иимэ «рейс» хэдэг байна. Иигэжэ адуулхада малнуудые уһалхын тула үлүү ябадал гарадаггүй гээшэ. Бэлшээриһээ уһалуури тээшэнь бусаажа ябахадаа үглөөгүүр 8—9 часта, үдэшэлэн 6—7 часта малнуудай садхаланшаг байгаа хадань, амаруулха хэрэгтэй.

Нүхэр Дандаров хадаа ногоо элбэгтэй бэлшээри дээрэ малнуудаа нэгэ рядаар зэргэлүүлэн бэлшээдэг, хоморшог ногоотой участогта тараан бэлшээдэг юм. Тиихэдэ муугаар эдеэлһэн үхэрые бүхы малнуудай урдань гаргадаг, хэрбээ үбшэлөө һаань, малнуудһаа таһалжа, эмшэлгэдэ табидаг байна.

Үдэрэй шанга халуунда зарим малнууд эдеэлхэеэ болёод, бэлшээри дээрэ хэбтэшэдэг гү, али иишэ тиишээ тарахаяа һанадаг гээшэ. Тиимэһээ иимэ үдэрнүүдтэ малаа үглөөгүүр 3 часта адуулганда гаргаад, үдэрэйнь амаралтые һунаажа, 11 чаһаа 15—16 час хүрэтэр уһалууриин дэргэдэ амаруулдаг, үдэшэнь һүниин 12 час болотор адуулдаг юм.

Нүхэр Галдановай мал адуулгые мүн лэ иимээр эмхидхэдэг байна.

УҺАЛУУРИ

Адуулганда гаргагдаһан малнууд һайн уһалууряар хангагдаһан байха ёһотой. Горхоной урадхал уһан ба булагай уһан һайн гэжэ тоологдодог. Нүхэр Дандаровай малаа адуулдаг «Шабартай» гэжэ нютагта зунай шанга халуунай үедэ булагай уһан хатахаяа һанадаг. Тиимэһээ нүхэр Дандаров болбол үбэлдөө булагые тойруулан мүльһэ хүргэжэ, зунайнгаа уһанай запасые эртээнһээ бэлэдхэдэг байна. Хабартаа тэрэ мүльһэниинь хайлажа, уһаниинь хонхор газарта суглуулагдадаг. Эндэ суглуулагдаһан уһые ууһаһаа гадна, үдэрэй халуунда тэрээн соо малнууд тиирэдэг байха юм. Мал сүүдхэ соо 50—80 литр уһа хэрэглэдэг. Эндэ суглуулагдаһан уһаниинь малнуудые гүйсэд хангадаг байна.

Нүхэр Галданова үдэшэ үглөөгүүрынь малаа худагай уһаар уһалдаг, үдэртөө горхонһоо уһалдаг байха юм.

Эдэнэрэй мал адуулгын гурим иимэ. Июнь, июль соо малаа үглөөгүүр 3—5 часта (үдэрэй ута богониһоо дулдыдажа) адуулганда гаргадаг, тиихэ зуураа уһалдаг, үдэшын 22—23 час хүрэтэр адуулдаг, август соо 21—22 час хүрэтэр адуулдаг, үдэрынь 11—12 часта, үдэшэнь 1—2 час байрадань бусаахын урда тээ уһалдаг, һүниндөө 4—6 часай турша соо амаруулдаг байна.

Нүхэр Дандаров малаа хужартай газар дээрэ адуулдаг тула тэдэндэ дабһа эдюулдэггүй. Тиихэдэ Галданова Боргойһоо хужар асаржа, малдаа эдюулдэг. Бэлшээри дээрэ хужарай үгы һаань, малдаа үдэрэй 20—25 грамм дабһа үгэдэг юм.

М. Ильин, Б. Сампилов, Бурят-Монголой малажалай туршалгын станциин начна хүдэлмэрилэгшэд.

Ажалшадай зунай амаралта

Амарха эрхэеэ гүйсэд эдлэнэб

Сталинска Конституци советскэ хүн бүхэндэ ажаллаха, амарха, һураха ба бусад олон эрхэ олгоно. Залуу хүдэлмэришэн би эдэ эрхэнүүдэе гүйсэд эдлэнэб. Нэгэ жэл хүдэлмэрилөөд байхадамни амаралта үгөө. Энэ эгээл түрүүшынгээ амаралтые мүнөө хүхюу сэнгэлигээр ба культурнаар үнгэргэжэ байнаб.

Минии амаржа байһан амаралтын байшанда манай республикын нютагуудһаа олон ажалшад ерэнхэй. Тэдэнэй дунда элдэб мэргэжэлтэд—залуушье, хүгшэншье хүнүүд бии. Бидэ барандаа иимэ байдалай түлөө большевистскэ партида, нүхэр Сталинда гүнзэгы баяр хүргэнэбди.

Амаралтымнай байшан гоё һайхан ой соо, багахан горхоной эрьедэ байдаг. Эндэ ажалшадай амархада угаа таатай зохид юм. Һаруул сэбэрхэнүүд комнатонууд, зөөлэн зохид оро дэбисхэр ба бусад бидэндэ үгтэнхэй.

Үдэр бүхэмнай тусхай распорядогай ёһоор үнгэрдэг. Амарагшадай наадаха хүгжэмэй инструментнүүд, стол дээрэхи наадануud болон биллиард, волейбол ба бусад бии. Мүн библиотекэдэ политическэ болон уранһайханай номууд элбэг. Эндэмнай һонин һонин лекцинүүд, хөөрэлдөөнүүд болодог байна.

В. Дубинин, хүдэлмэришэн.

Би зол жаргалтайб

Арба гаран жэлдэ промышленность дээрэ хүдэлмэрилнэб. Тиихэ зуурамни, жэл бүри профсоюзна организаци курортдо гү, али амаралтын байшанда амархымни түлөө химдахан сэнгээр, заримдаа миинтэ путёвко үгэдэг.

Мүнөө жэлдэ амаралтын байшанда нэгэ сезон соо амарха путёвко үгөө. Энээнэй түлөө өөрһөө оройдоо 72 түхэриг гаргашалааб. Тиигээд эндэ—Дээдэ-Березовкодо амаржа байнаб.

Манай механизированнэ шэлэй заводһоо гансахан би бэшэ, харин хэдэн зуугаад хүдэлмэришэд, албахаагшад иимэнүүд путёвконуудые абаад, оронойнгоо элдэб газар нютагуудта амархаяа ошонхой. Иигэжэ гүрэмнай ажалшадай элүүр энхэ ябахын түлөө олон миллион түхэриг мүнгэ жэлһээ жэлдэ гаргашална.

Гансахан лэ манай орондо ажалшад хүхюу сэнгэлигээр амарна. Капиталистическэ оронуудай ажалшад тад ондоо байдалда байна. Хаанта хархис засагай үедэ бүхэли наһандаа ажаллабашье, амаралта абажа, намдал адляар курортдо амарха гэжэ минии түрэлхид һанаан заяандаашье оруулдаггүй байгаа. Тэдэнэр кусок хилээмэеэ олохын тулада үдэр һүнигүй хүдэлмэрилэгшэ һэн.

Бидэнэр мүнөө тэрэ үеые огто мартанхайбди. Зол жаргалнай жэл ерэхэ бүри улам ургэдэнэ. Большевистскэ парти ба советскэ правительство ажалша хүн бүхэндэ анхаралаа хандуулна. Энээндэнь харюу болгон бидэнэр үйлэдбэри дээрээ хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлмэрилнэбди. Би ажалайнгаа нормые хододоо үлүүлэн дүүргэдэгби. Саашадаа бүри ехээр оролдосотойгоор хүдэлмэрилхэб.

Н. Кихматов.

Һайнаар амарнаб

Советскэ Союзай гражданинууд угаа ехэ зол жаргалтай. Эхэ оромнай ба агууехэ Сталин багшамнай бидэнэртэ үдэр бүри халуун анхаралаа хандуулна. Манай ороной ажалшад курортнуудта, санаторинуудта болон амаралтын байшангуудта жэл бүри олооро ошожо амардаг.

Би Улан-Удэ городой № 8 һургуулида багшаар хүдэлмэрилнэб. Һуралсалай жэлэй дүүрэхэтэй хамта ээлжээтэ амаралтаяа абажа, «Учитель» гэжэ амаралтын байшанда ерэһэн байнаб.

Эндэ сэнгэлиг хүхюунээр амарха бүхы арга боломжонууд бии. Амарагшадай дунда культурнонниитын хүдэлмэрие нүхэр Д. Гончиков һайнаар ябуулна. Гоё һайханаар шэмэгдэһэн амаралтын комнатодо ерэжэ, элдэб һонин номуудые, журналнуудые уншанабди. Эндэ шатар, даам, домино гэхэ мэтэнүүд элбэг. Үе үе болоод лэ шатар наадагшадай турнир болодог.

Амарагшадта үдэр бүри шахуу кино харуулна. Бидэнэр өөһэдөө уранһайханай самодеятельностиин кружок эмхидхэжэ, концертнүүдые харуулнабди.

Тус байшангай хүдэлмэрилэгшэдэй коллектив амарагшадые культурнаар хангажа, бидэнэй һайнаар амаржа, хүсэ шадал нэмэжэ ошохые хүсэнэд. Амаралтынгаа болзорые һунаахаяа хүсэгшэдтэ путёвко дахяад үгтэдэг байна. Жэшээлхэдэ, би нэгэ сезон соо һайнаар амараад, удаадахи сезондонь амарха путёвко дахяад абааб.

Амаралтын байшанда эрхим һайнаар амаржа, һуралсалай шэнэ жэлдэ бүри амжалтатайгаар хүдэлмэрилхэб.

В. Шляхова, багша.

МУХАРШЭБЭРЭЙ АЙМАГТА

ЗООТЕХНИЧЕСКЭ БАРИЛГАНУУД

Мухаршэбэрэй аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз ерэхэ үбэл малаа һаруул ба дулаан байрануудаар хангахын зорилгоор, зоотехническэ барилгануудые хэжэ байна. Мүнөө 100 толгой эбэртэ бодо малай багтаха байра барижа дүүргэхэ ойротуулаа. Энэ жэлэй эсэс хүрэтэр эбэртэ бодо малай, хониной үшөө нэгэ нэгэ байра, шубуунай 2 байра барижа дүүргэхээр хараална.

Энэ барилгануудта хэрэглэгдэхэ 750 кубометр барилгын модон хүсэд бэлэдхэгдэнхэй.

Тэрэшэлэн «Красный партизан», «Красный Заган» ба бусад колхозууд барилгын ехэхэн хүдэлмэринүүдые хэжэ эхилээ.

ШЭНЭ РАДИОУЗЕЛ

Аймаг дотор радиофикацилга хаа хаанагүй үргэнөөр ябуулагдажа байна.

Һаяхан «Эрдэм» совхоз 100 ватт хүсэтэй радиоузел ашаглалгада оруулаа. Энэ радиоузелһаа 2,5 километртэ радиолини татагдажа, хүдэлмэришэдэй 30 гаран байрануудта радиоточконууд оруулагдаха байна.

ХҮҮГЭДЭЙ ЗУНАЙ АМАРАЛТА

Энэ жэлдэ хүүгэдэй элүүржүүлгын хэмжээ-ябуулга аймаг дотор нёдондо жэлэйхидэ орходоо бүри үргэнөөр ябуулагдажа байна. Жэшээлхэдэ, Бүтүү нютагта хүүгэдэй лагерь, Мухаршэбэр ба Хонхолойдо хүүгэдэй элүүржүүлгын талмайнууд хүдэлмэрилнэ.

Гадна орон нютагаа шэнжэлхэ эдир аяншадай 2 отряд эмхидхэгдэхэ байна.

ХОЁР УНАГА ТҮРЭБЭ

Һаяхан «Победитель» колхозой КТФ-дэ нютагай үүлтэрэй гүүн 2 унага түрэбэ. Нёдондо жэлдэ энэ гүүн искусственна аргаар ороондо оруулагдаһан байна.

Һургуули шадарайнгаа участок дээрэ

Бичурын аймагай Шэбэртын долоон жэлэй һургуулиин һурагшад һургуулиингаа газаагуурхиие таримал модоор ногооруулба. Тэдэнэр хамта 800 эшэ модо тариһан байна. Мүнөө тариһан мододынь һайнаар ургажа байна.

Гадна, һургуули шадарайнгаа участок дээрэ хартаабхые яровизацилан тариһан ба элдэб сортын овощной культурануудые тариһан байна.

Ф. Степанов.

Д. МАДАСОН

Кяхтадахи музей

Кяхта—Бурят-Монголой республикын урда хилэ дээрэхи урданай город. Энэ городой Ленинэй нэрэмжэтэ уужам улицада хоёр дабхар, томо шулуун байшан сайжа харагдана. Энэ байшангай хажуугаар таригдаһан зулгы сагаан хуһанууд олон сонхонуудруунь шагаажа ядаһан шэнгеэр харагдана. Тэрэ байшанда дүтэлэн ошожо харахада, улица тээшэ хараһан уужам үүдэн дээрэнь «Академик В. А. Обручевай нэрэмжэтэ, хизаар ороноо шэнжэлэлгын Кяхтадахи Республиканска музей» гэһэн гаршаг байна.

Үглөөнэй 10 часта бүлэг һурагшад ерээд музейдэ оробо. Нэгэ кабинет сооһоо дунда зэргын бэетэй, дун сагаан үһэтэй, шаль хэдэрэнхэй эхэнэр гаража ерэнэ. «Зай, үхибүүд, музей үзэхөө ерээ гүт?»—гэжэ тэрэ асууба. Энэ хадаа Кяхтын музейн хуушанай хүдэлмэрилэгшэ Алевтина Николаевна Орлова гээшэ.

—Манай Кяхтада музей тогтоохые анхан түрүүн, 1891 ондо Орхоной экспедициһээ бусажа ябаһан Сибириин эрдэмтэ Н. Ядринцев, удаань 1893 ондо ородой суута аяншан Д. Клеменц дурадхаһан байгаа,—гэжэ нүхэр Орлова хэлээд, иигэжэ үргэлжэлүүлнэ.—Үшөө музейн нээгдээдүйдэ проф. Ивановский, багшанар М. Лисовский, В. Моллесон, горно инженер В. Обручев болон политическэ сүлэлгөөр Кяхта ерэһэн И. Попов, Н. Чарушин, врач Ю. Галько-Грынцевич ба бусад музейдэ зорюулан элдэб экспонадуудые бэлэглэһэн байна. Тиин тэдэнэр 1894 ондо энэ музейе нээгээ һэн.

Эмхидхэгдэһэн музей өөрын гэргүй, гүрэнһөө туһаламжашьегүй, байжа, нилээд ядалсаһан, экспонадуудаа гээһэн, гэмтээһэн юм. Музейн эхин түрүүн суглуулагдаһан экспонадууд энэ фотографида байһан заахан гэр соо байгаа һэн. 1922 ондо энэ мүнөө манай байһан гэрые бүхы оградатайнь хамта советскэ засаг музейдэ үгөө юм. Би музейн бүхы экспонадуудые анха түрүүнэйнь номернуудһаа захалан бултыень мэдэхэб. Энэ баруун хажуугай минералогическа экспонадуудай олонхиень, манай ороной алдарта геолог, аянша, Сталинска шангай лауреат академик Владимир Афанасьевич Обручев бэлэглээ юм,—гээд Алевтина Николаевна экспонат бүхэниие тус тустань нэрэлэн харуулна.

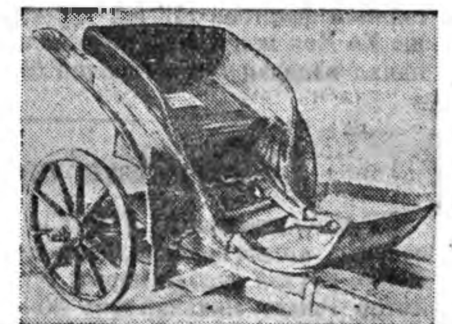

Бестужевай тэргэ.

—Үү, энэ яагаа һонин тэргэ эндэ байнаб,—гэжэ улаан галстуугтай пионерка шангаханаар хэлэжэрхёод,—«Декабрист Михаил Александрович Бестужевай хэһэн хүнгэн сидейкэ-тэргэ»,—гэжэ бэшээтэй гаршагынь уншана.

Нүхэр В. Барсова.

—Үхибүүд! Бестужевай хэһэн тэргэ һонирхон хараба гүт? Энэ хүнэй хэһэн юумэнүүд үшөө олон бии. Үзэхэт,—гэжэ нэгэ набтаршаг бэетэй эхэнэр хэлэбэ. Энэ хадаа музейн байгаалиин таһагые даагша В. Барсова.

—Манай БМАССР хадаа уулануудаар, уһа мүрэнүүдээр, тэгшэ арюун талануудааршье ехэ баян. Энэ карта дээрэ харагты, хэды олон хада уулануud, нуур мүрэнүүд, гол горхонууд гээшэб! Үндэр мүльһэн оройтой Саян, тунгалаг гүнзэгы уһатай Байкал, Эрхүү, Сэлэнгэ, Зэдэ, Дээдэ Ангара, Баргажан мүрэнүүд, ой тайга, тала газарнууд... Энэ—тайгые харуулһан таһаг—гээд, нэгэ үүдэ нээжэ, хүдөөгэй һургуулиһаа ерэһэн 20 гаран һурагшадые дахуулан эндоо комнато руу нүхэр Барсова оробо.

—Энэ «тайга».

Үндэрнүүд һаглагар модотой, дороо харанхышаг дүлии тайга зураатай байна. Манай Сибириин тайгада ургадаг шэнэһэн, нарһан, жодоо, хуша, хасуури, хуһан ба бусад модод. Тайгын захаар, уһа мүрэнэй эрьеэр уляаһан, уляангир, хара хуһан ба бэшэ модонууд, бургааһад.

—Тайгын ангуудые үзөө һэн гүт?

—Үгы, үгы!

—Зэ, энэ ямар ангууд байнаб?—гэжэ экскурсовод хүбүүдһээ асууна.

—Энэ үлэгшэн шоно гүлгэтэеэ байна, энэ баабгай. Үү, энэ яагаа ехэ һоёотой гахай бэ? Бодон гахай бшуу! Энэ—тайгын ехэ миисэгэй—шэлүүһэн гээшэ,—гэжэ ангууша хүн хэбэртэйгээр нэгэ хүбүүн хэлэбэ.

—Үхибүүд! Тайгын ангууд олон юм. Бидэ жэжэ ангуудые, тэдэнэй ямар газарта, хаагуур, юун дээгүүр ябадагыень, яажа амидардагыень харуулха зорилго табидаг байнабди. Энэ хэрмэн хушын гэшүүһэн дээрэ һамар сэмэжэ һууна, элбо гэжэ амитан модоной оройһоо һариһан даляараа ниидэн буужа ябажа ябана. Энэ—хара үнгэтэй, хурсахан шүдэтэй, бэлтэгэрхэн нюдэтэй ан хадаа манай Баргажанай тайгын алдарта баргажанай булган гээшэ. Урдань энэ ангые үнэтэй хадань ала алаһаар ехэ үсөөн болгожорхёо юм. Мүнөө советскэ үедэ тусхай хуулияр энэ ангые хамгаалжа, дахин ехээр олошоруулаа. Гадна, тэрээниие амидыгаар баряад, Баруун Сибирьтэ, Уралда, Кавказда, Зүүн зүгтэ тараан табижа, үсхэжэ байна.

Энэ—үсөөржэ эндэ тэндэ үлэһэн халюун, Саянай үндэр һаридагаар ябадаг ямаан гүрөөһэн (сибирскэ тур), аргали. Эдэ ангуудай арһые ехэнхидээ манай музейн хүдэлмэрилэгшэд өөһэдөө агнуурһаа асаржа, өөһэдөө иимэ болгожо табяа юм. Эндэмнай үшөө хандагай, оро, буга, һүлтэ булган гэхэ мэтын бодо ангуудай чучела үгы.

Эдэ модод дээгүүр һуугааша һойр, хүдүү, хура, тоншуул, онголо, итаг шаазгай, улаан ба хүхэ занад — манай тайгын шубууд. Гадна, бэшэ таһаг сооугуур манай ой, тала, нуур газараар ябадаг ангууд, шубууд байха, орожо харая,—гэжэ экскурсовод хэлэбэ.

* * *

Хоёрдохи таһагай үүдэндэ «тала», «талатай ой», «Байкал» гэжэ гаршаг байна. Эндэ, шэнэһэншэ модотой ойн, үргэн нугатай ба тала газарай зураг байна. Витринэ соогуур олон шубуудай чучеланууд һууна, эдэниие тус музейн анха түрүүшын консерватор В. С. Моллесон суглуулһан байгаа.

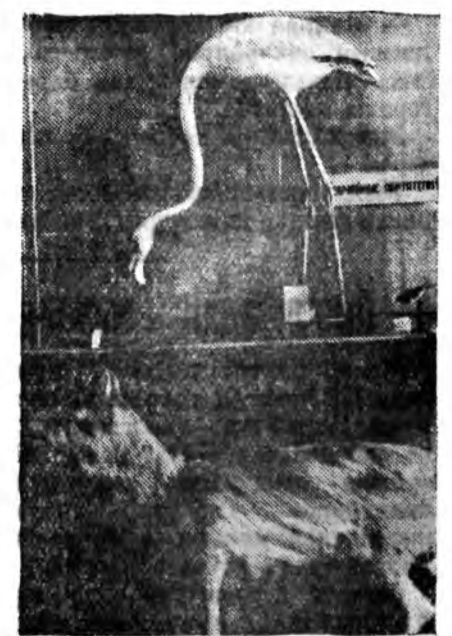

Фламинго (дээрэнь) ба зээрэн.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

МАКСИМ ГОРЬКИЙ

☆

(Наһа бараһанһаань хойшо арбандүрбэдэхи жэлэй ойдо)

☆ ☆

1936 оной июниин 18-да манай Эхэ ороной эрхим хүбүүдэй нэгэнэй —Максим Горькиин халуун зүрхэн сохилхоо болёо һэн. «Ленинэй һүүлээр Горькиин нүгшэлгэ хадаа манай орондо, бүхы хүн түрэлтэндэ эгээн хүндэ ехэ гарза хохидол мүн болоно»,—гэжэ агуу ехэ уранзохёолшын шэнэхэн могила дээрэ нүхэр Молотов хэлэһэн байгаа. «Ородой литературада үзүүлһэн нүлөө хүсэнэй талаар Горький болбол Пушкин, Гоголь, Толстой гэһэн гигантнуудай хойноһоо оролсодог ба тэдэнэй агууехэ заншал традицинуудые манай үедэ эрхимээр үргэлжэлүүлэгшэ мүн байгаа,—гэжэ нүхэр Молотов тэмдэглэнэ. — Манай революциин хуби заяанда үзүүлһэн Горькиин уранһайханай үгын нүлөө хадаа манай ямаршье ондоо уранзохёолшын нүлөөһөө үлэмжэ сэхэ ба хүсэтэй байһан юм. Тиимэһээ сохом лэ Горький болбол манай орон дээрэ, бүхэ дэлхэйн ажалшадай нюдэн дээрэ пролетарска, социалистическэ литературын бодото һуури табигша мүн болоно».

Бүри эдир залуу наһандаа Горький ажабайдалай һүртэ хатуу һургаал абаһан юм, энэнь тэрээнэй ухаан бодол ба зориг хатуужуулан, капиталистическэ богоолшолгодо эсэргүү халуун шанга ба эбсэшэгүй тэмсэлшын зан абари тэрээндэ хүмүүжүүлһэн байна, энэнь уранзохёолшо, гражданин, революционер тэрээнэй хойшонхи бүхы ажал-ябуулгада айхабтар ехэ хүсэтэйгөөр гараһан байна. Дэлхэйн алдарайнь эхи табяһан түрүүшынгээ рассказууд ба повестьнууд сооогоо Горький болбол капитализмын арьяатан зэрлиг удхашанартайе, хүнэй ухаан сэдьхэлые зэмдэглэн хазагайруулжа байдаг тэрээнэй аюулта нүлөөе эли тодоор харуулһан хэдэ хэдэн яларма хурса, хүсэтэ образуудые зохёон гаргаһан байна. Эдэ рассказууд ба повестьнууд айхабтар хүсэтэйгөөр тэһэрхэ материал мүн байгаа. Мүлжэгшэдэй баян байдал ба зоргоороо аашалдаг дээрэ, мүлжүүлэгшэдэй ядуу хооһон ба эрхэгүй байдал дээрэ тогтожо байгаа капиталистическа обществын урдаһаа иимэ ууртай шанга заналга хэһэн ябадал ородой литературада урдань үшөө гараагүй байһан юм.

Хүн түрэлтэнэй агууехэ вождь Владимир Ильич Ленинэй ухаан сэдьхэлээрээ унтаршагүй гоё һайхан образые зураглан харуулхадаа Горький болбол тэрээниие сохом ород хүн, мяха шуһаараа өөрынгөө арадай хүбүүн гэжэ харуулха тэдэ тухэл шэнжэнүүдыень илангаяа инаг дуратайгаар зурадаг байгаа һэн. Горькиин һанамжаар, ленинскэ героизмын сэдьхэл ээлмэ агуу ехэ шэнжэнь хадаа тон түрүүндэ тэрээнэй гүнзэгы национальна тухэл шарай дээрэ байгаа.

Горький болбол полицинуудта ба буржуазида эсэргүү ород арадай тэмсэлые оройлжо шадаха тэдэ общественна хүсэнүүдые хүрһөөр таняагүй, хүрһөөр пролетарска уранзохёолшо болоогүй юм. Ленинэй зохёолнуудтай танилсаһан ябадал хадаа тэрээнэй идейнэ ба творческо хүгжэлтэдэ шиидхэхы шанартай үүргэ дааһан байна. Большевистскэ «Искрын» түлөөлэгшэдтэй уулзаха, хөөрэлдэхэдөө Горький «бодото революционно ябадалые» анха түрүүн ойлгоһон байна. Большевигууд болбол дэлхэйн байдалай гүйсэд һайн бэшэ тухай гансахан лэ дураа гутадаг бэшэ, тэдэнэй хорото муухай дутуу дунданууд тухай гансахан лэ дураа гутадаг бэшэ, харин дэлхэйе шэнэдхэн байгуулхын түлөө юу хэхэ хэрэгтэйе бата мэдэдэг ба тэрээниие шэнэдхэн байгуулхын түлөө эдэбхитэй тэмсэхөөр бэлэн байдаг хүнүүд мүн гэжэ ойлгоһон байна.

Большевизмын идеянууд ба революционно практикатай сэхэ холбоотой байһан ушар ба өөрын сэхэ хабаадалсаһан 1905 оной революциин дүй дүршэл хадаа ехэ социалистическэ искусствын үргэн дардам харгыда гарахадань Горькидо туһалба. «Эхэ» гэһэн тэрээнэй повесть хадаа бүхэ дэлхэйн түүхэтэ удхашанартай зохёол мүн болоо. Хүдэлмэришэн ангиин ниитын революционно тэмсэлэй дүй дүршэл дээрэ тулгалдаг манай үеын эгээн түрүү, эгээн революционно үзэл болохо коммунизмын үзэлөөр гэрэлтэһэн энэ зохёол болбол советскэ литературын хүтэлбэрилхы метод болоһон социалистическэ реализмын—тусхай уранһайханай методэй һуури табиһан байна Энэ повестьдо Ленин иимэ сэгнэлтэ үгэһэн байна гэбэл: «...ехэ хэрэгтэй ном, олохон хүдэлмэришэд өөрын мэдэрэлгүй, стихийнээр революционно хүдэлөөндэ хабаадалсаһан байгаа, харин мүнөө тэдэнэр өөртөө ехэ туһатайгаар «Эхые» уншаха байна». Тиибэшье, Горькиин габьяа хадаа бага наһатай, хожомоо эдир залуу хүдэлмэришэнэй ухаан сэдьхэл дотор революционно мэдэрэл яажа хүгжэн ургаһан ба өөрынгөө ороной, өөрынгөө ангиин жинхэнэй хүбүүн байһанаа тэмсэлэйнгээ зорилго ба замуудые һайн мэдэдэг эрэлхэг зоригто, ехэ революционер яажа болоһониинь гайхамшаг тодоор харуулһан дээрэнь ганса бэшэ юм. Повестиин герой Павел Власовтал адли байха гээшэ имагтал тунгалаг хурса ухаантай, үргэн ехэ мэдэрэлтэй, эрэлхэг хатуу зоригтой хүн байхаһаа гадна, мүн социализмын илалтын түлөө гүнзэгы мэдэрэлтэйгээр тэмсэгшэ байха ёһотой гэһэн удхатай юм. Өөрынгөө геройдол адли байха гэһэн эрмэлзэлгэ уншагшадтаа түрүүлэн хүмүүжүүлхэдээ, мүн Павел Власов ба тэрээнэй нүхэдэй үндэр морально-политическэ шэнжэ түхэл хадаа гансал нэгэн золто хүнүүдтэ байдаг бэшэ юм гэжэ харуулхадаа, хүн түрэлтэниие капиталистическэ богоолшолгоһоо сүлөөлхэ хэрэгтэ хабаадалсалга болбол баһал тиимэ хүнүүд болохо арга боломжо хүн бүхэнэй урда нээнэ гэжэ харуулхадаа, Горькиин повесть болбол энэ үндэр ехэ хэрэгтэ шууд сэхэ туһалһан байна. Павел Власовай жэшээ дээрэ миллион ород хүнүүд өөрыгөө ажабайдалһаа эшэхэгүй, харин омогорхожо ябахаар яажа ажаһуухые һуралсаһан байна. Павел Власовһаа, Павел Корчагиниие дамжан Олег Кошевой ба бусад геройнууд-залуугвардейцүүд хүрэтэр түүхэтэ сэхэ уг залгамжалга бии.

1905 оной революциин һүүлээр Горький хаанта засагай мүрдэлгэһөө бэеэ абаржа, түрэл ороноо орхихо баатай болоһон юм. Баруун Европын ба илангаяа Америкын бодото байдалтай сэхэ танилсаад байхадаа Горький капиталистическэ журам байгуулалта ба тэдэнэй ээдые бүри ехээр үзэн ядадаг болоһон ба буржуазна «демократиин» худал хуурмаг удхашанарые нюдөөрөө хараһан байна.

1905 оной революци болбол ород арадта эсэргүү тэмсэлдэнь ородой хаанта засагые зөөреэр тэдхэжэ байгаа Баруунай банковска этэгээдүүдэй эдэбхитэй туһаламжаар дарагдаһан байна. Хаанта засагай зүтһөө тэдэнһээ гүйжа байһан урьһаламжада эсэргүү үргэн агитаци Горький тэндэ эрхилһэн юм, тиихэдэнь хилын саадахи буржуазна хэблэл Горькидо эсэргүү хорото муухай кампани эхилээ һэн, эдэ хараал шэрээл табигшадта Горький һүртэй хатуу сохилто үгэбэ. Буржуазин эдэ «идейнэ» барлагуудта хандажа иигэжэ бэшэһэн байна: «Бидэнэр эбсэшэгүй дайсадбди гэжэ би бата мэдэнэб. Үнэншэ сэхэ зохёолшо болбол мүнөө үеын общественнэ эмхидхэлэй үндэһэ һууриинь болохо хомхой хобтог ябадал ба атаа жүтөөниие үмөөрдэг ба сагааруулдаг хүнүүдэй дайсаниинь хододоо байдаг юм»...

Россиин эрхим хүнүүдэй имагтал эрмэлзээжэ боломо. имагтал горидожо боломо шухала ехэ зол жаргал Горькиин хубида хүртэһэн байна, гэбэл: тэрэ хадаа арадай эрхим һайхан эрмэлзэлгэнүүдэй бодото байдал дээрэ яажа бэелүүлэгдэжэ байһаниие, өөрынгөө зүрхэн соо үни сагһаа хадагалжа ябаһан тэрэ гэгээн гэрэлтэ, героическа ажабайдалайнь яажа үнэн бодото болжо байһаниинь нюдөөрөө хараһан байна. Ленинтэй хани холбоотой байһан ушар ба революциин агууехэ вождиин заабаринууд хадаа Горькиин политическэ ажал-ябуулгада гараһан зарим хэлбэрилнүүд ба алдуунуудые дабан залаха ябадалдань тэрээндэ туһалаа һэн.

Агуу ехэ Октябрьска социалистическэ революциин һүүлээр Горькиин Эхэ орондоо дурлалга болбол хурса шанга ба хүсэтэй болоо һэн.

Социалистическэ байгуулгын зоригжуулхы ба эмхидхэхы хүсэн болохо коммунистическэ парти тухай Горький дулаан халуунаар хэлэдэг байгаа. Ленинэй нүгшэһэн жэлдэ Горький болбол вождиин хэрэгүүдэй урда һүгэдэһэн магтаал һайшаал түгэлдэр гайхамшаг дурасхаал Ленин тухай бэшээ һэн.

Ороноо Ленинэй заан зураһан замаар бата хүтэлэн ябаһан, Ленинэй агууехэ һурагша, соратник ба үе залгамжалагша Сталин тээшэ Горькиин ухаан бодол хандана. «...Багша ба өөрынгөө нүхэрэй эршэмтэ хүсэн эрэлхэг зоригые үлэмжэ гүнзэгыгөөр ойлгон абаад... партиин вождь байха тон хэсүү хүндэ тушаалдань тэрээниие габьяатайгаар халаалан байгаа хүнэй, Иосиф Сталинай удхашанар дэлхэй дээрэ саг үргэлжэ, улам түргэнөөр ургажа байна, —гэжэ Горький бэшээ һэн.—Имагтал Ленинэй олоһон ба дулэтүүлһэн, үнэн ба сэбэр пролетарска, сэхэ энерги хадаа бодото ба хэлбэришэгүй революционно-творческо шанартай байжа шадаха гэжэ хэнһээшье гүнзэгыгөөр Сталин ойлгоо. Эрхимээр эмхидхэгдэнги зориг, агууехэ теоретигэй хурса хёрхо ухаан, бэлиг ехэтэ ээнэй эрэлхэг хүнүүдэй сложно түхэл шэнжэнүүдые наринаар ойлгон абажа, эдэ түхэл шэнжэнүүдэйнь эрхимые хүмүүжүүлэн, тэрээнэй үндэр дээдэ шата хүртэрөө хүгжэхэ ябадалдань һаад хэдэг ондоо бусад шэнжэнүүдтэйнь хайра гамгүй тэмсэжэ шададаг бодото революционерэй интуици, — тэрээниие Ленинэй һуурида табиһан байна. Соведүүдэй Союзай пролетариат болбол Сталин ба Ильичын бусад үнэн сэхэ дахуулшад шэнги вождьнуудтай байһандаа омогтой ба зол жаргалтай байдаг...»

Социалистическэ Эхэ ороноо дулаатама халуунаар инаглан ябахадаа Горький тэрэнэй дайсадтай эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэдэг һэн.

Буржуазна гүрэн болбол өөрынгөө уг үндэһөөр «аморальна юм, хулгай, тонуул дээрэ, ажалшан арадые һэнгэргүйгөөр мүлжэхэ ябадал дээрэ үндэһэлэн байдаг» гэжэ Горький баталан харуулна.

Дайн байлдаа үүсхэгшэд ба тэдэнэй туһамаршад тээшэ Горький болбол өөрынгөө шоо үзэлгын ба уур сухалай, эгээн хурса, эгээн үхэлтэ годлинуудые харбадаг байгаа. Тэрээнтэйгээ хамта уранзохёолшо болбол бүхэ оронуудай ажалшад түмэнэй ухаан сэдьхэл һэргээн эдэбхижэрүүлхэ, өөрынгөө арга боломжодо тэдэниие найдадаг болгохо, дэлхэйн прогрессивнэ, демократическа хүсэнүүдэй уласхоорондын эб нэгэдэл дээшэнь ургэхэ тээшэ бүхы оролдолго хүсэеэ зорюулдаг һэн.

Горький болбол уласхоорондын империализмын хүлэһэнэй хүнүүд болохо троцкистско - бухаринска бандидуудаар алуулан, сэрэгшэ шэнгеэр дайшалхы пост дээрээ үхөө.

Тэд мүнөөдэршье бидэнэр бүгэдэндэ, советскэ хүнүүдтэ, манай планетын бүхы үнэншэ сэхэ хүнүүдтэ гүн бэлигтэ заабаари болон, харин дайн байлдаа үүдхэгшэдтэ—һүртэ һэргылэлтэ болон агууехэ уранзохёолшын гүн ехэ удхатай эдэ үгэнүүд нэрьен байпал... «Хэрбээ Европын капиталистнууд өөрынгөө зайлашагүй ерээдүй сагһаа айн һүрдэжэ ухаагаа алдаад, өөрынгөө хүдэлмэришэд ба таряашадые манда эсэргүү эльгээгээ һаань, уймар тархинуудынь һамна сохимо сохилтоор үгэ ба хэрэгээрээ тэдэниие үгтаха шухала, энэнь капиталай тархи һамна сохиһон һүүлшын сохилто мүн болохо ба тэдэндэ саг соонь түүхын малтаһан нүхэн хүдар тэдэниие түлхин унагааха байна».

И. Сергиевский,
филологическа наукануудай кандидат.

Фельетон

КЛОУН

Майн 23-най үдэшэ Хэжэнгын аймагай Дунда Худанай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой клуб соо аймцентрһээ ерэһэн артистнар концерт табижа байба. Бүхэли үдэр поли дээрэ ба малажал дээрэ бии хүсөөрөө хүдэлмэрилжэ, нормо даалгабаринуудаа дүүргэһэн, үлүүлэн дүүргэһэн хүнүүд үбгэн залуугүй бултадаа эндэ сугларжа, үнинһөө хойшо үзэгдөөгүй зүжэг наадые тон ехэ һонирхон хаража һуубад.

...Тиигэжэ байтар, хабарай дулаан үдэшэ хара ямаан даха үһөөрынь гадагша хэдэрһэн нэгэ хүн сценэ дээрэ гэнтэ гаража ерэбэ.

— Клоун гаража ерэбэ, — гэжэ зал соо һуугшад даб гэһээр һанаба.

— Һайса энеэлгэхэнь бэзэ, — гэжэ хүхюутэйхэн дуугаралданад.

Теэд ямаан дэгэлтэй энэ «клоун» ямар нэгэн шухала юумэ хэжэ байһандал яаралгүйгөөр алхалан ошожо, носожо байһан лампые унтаргаажархёод, мүн тэрэшэлэн яаралгүйгөөр алхалан ошожо нүгөөдэ лампыень үлеэжэрхибэ.

Зон гайхашаба. «Юун болоно гээшэб, харанхыгаар фокус харуулхаяа һанаалтай?» — гэжэ шэбэнэлдэнэ.

«Мүнөө тарилга ябажа байһыень мэдэнэгүй гүт, наада хаража байхаар саг бэшэ, үтэр харижа унтагты» — гээд харанхы соохоо «клоун» бадашаба.

Абяагаарынь тэндэ байгшад полеводбригадир Жамсаран Дамдиновые танибад.

— Жамсаран дундахай, хаража һууһан наадыемнай харанхы болгоходоо яабат,— гэлдэжэ залуушуул бодобо.

— Намһаа юу һураабта, түрүүлэгшын захиралтые дүүргэнэб,— гэжэ хэлээд, лампануудаа бариад гаража ябашаба.

Энэ хадаа үнэхөөрөө болоһон хэрэг.

Теэд, иимэ эшхэбтэр, балар харанхы ааша, жэгшүүритэй ябадалые би үзөөшьегүй, дуулаашьегүй байнаб. Тиигээд, манай советскэ эрхэ байдалда хэншье үзөөгүй, хэншье дуулаагүй байха гэжэ лаб баталан хэлэнэб.

Политическэ ба уранһайханай номуудые бүри олоорынь уншаха бүреэ, лекцинүүд ба элидхэлнүүдые саг үргэлжэ дуулажа байха бүреэ, кино ба зүжэг наада гэхэ мэтые түргэ түргөөр хараха бүреэ советскэ хүнүүдэй ухаан бодолынь улам гэгээрдэг, политическэ мэдэрэлынь ургадаг, ушар ёһоо бүри ехээр мэдэхэ болодог. Тиимэһээ тэдэнэр коммунизм байгуулхын түлөө бүри эдэбхитэйгээр ажалладаг ба тэмсэдэг.

Хэрбээ Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд ажалһаа сүлөөтэй сагтаа зүжэг наада хаража амараад, моральна хангалта абаад байгаа һаа, үглөөдэрынь энеэдэтэй наадатайгаар, хүнгэн солбоноор, бүри һайнаар хүдэлмэрилхэ, тарилгаяа бүри түргөөр ба шанартайгаар хэхэ байгаа гэжэ лаб найдагдана.

Теэд, зүжэг наадан болбол ажал хүдэлмэридэ һаад хэдэггүй, харин туһалдаг юм гэжэ тус колхозой хүтэлбэрилэгшэд — түрүүлэгшэ Цымпил Жанчиков, бригадир Жамсаран Дамдинов гэгшэд ойлгодоггүй байна. Юундэ ойлгодоггүйб гэхэдэ, тэдэнэр өөһэдөө политическэ талаараа гээгдэнги: газетэ, номшье уншадаггүй, кино, концертшье харадаггүй, лекци, элидхэлшье шагнадаггүй, тиимэһээ хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин удхашанарые ойлгодоггүй. хүнүүд байха юм.

Политическэ ба культурна хүдэлмэри эмхидхэхэ уялгатай нэгэ хүн энэ колхоздо бии юм. Энэ хадаа парторганизациин секретарь Чимит Гомбоев гээшэ. Теэд жанчиковтан ба дамдиновтанай иигэжэ аашалжа, культурна хүдэлмэрие газаашалжа байхадань, нүхэр секретарь хамаагүй хараад һуужа байдаг.

Д. Лобсанов.

Ажалшадай амаралтада анхаралаа табинагүй

Манай республика соо мүнөө үедэ ПВЗ-гэй ба городской паркнууд, Улан-Удын Железнодорожно районой сад, Кяхта болон Бабушкин городуудтахи садууд хүдэлмэрилнэ. Гэбэшье, тэдэнэр ажалшадай культурна амаралтын ёһотой гуламтанууд болоодүй.

Ажалай түрүүшүүлэй дүй дүршэлнүүдые пропагандировалга, стахановецуудтай уулзалга, лекци болон элидхэл хэлгэ гэхэ мэтын хүдэлмэри тус паркнууд ба садуудта оройдоо ябуулагданагүй. Тэндэхи хүдэлмэри гол түлэб танца эмхидхэлгээр, кино харуулалгаар хизаарлагдана.

Паркнуудай ба садуудай хүдэлмэрилэгшэд промышленна предприятинуудтай, профсоюзна организацинуудтай хүсэд һайн холбоо барисаатай болоодүй. Тусхай лекторинууд городской садуудай дэргэдэ эмхидхэгдээдүй.

Ажалшадай культурнаар амарха ябадалда искусствын үүргэ угаа ехэ. Теэд, Улан-Удэ городтохи театрнууд болон филармони энэ талаар юушье хэнэгүй. Парк соо концерт, зүжэг табигдадаггүй байһаар. Энэ дутагдалые усадхахын түлөө городской паркын дирекци ород драмын театрта, филармонидо хандаһан юм. Тиихэдэнь, тэдэнэр үдэр бүри 3000 түхэриг үгэгты гэһэн байна.

Иигэжэ зарим нүхэд культурна шухала хэмжээнүүдые наймаанай харгыгаар ябуулха гэһэн һэдэлгэ гаргана. Тэдэнэртэ искусство хадаа арадта хабаатай гэжэ дахин һануулхаар болоо.

П. Стужин.

„Б.-М. Үнэндэ" бэшэһэнэй һүүлээр

Шэнэ түрүүлэгшэ һунгагдаа

Иимэ гаршагтай статья манай газетын энэ оной июниин 3-най номерто толилогдоһон юм. Тэрэ статья соо гүрэнэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай Яруунын аймагтахи нютагай комитедүүдэй ба профгруппануудай һулаар хүдэлмэрилдэг тухай шүүмжэлэл хэгдэһэн байгаа.

Бурят-Монголой профсоюзуудай областной Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр М. Могноновой мэдээсэһэнэй ёһоор, гүрэнэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой һаяхан үнгэргэгдэһэн онсо пленум хүдэлмэреэ унагааһанайнь ба мүн мэхэтэ хуурмаг ябадал гаргаһанайнь түлөө дурсагдаһан профсоюзай түрүүлэгшэ Бадмаевые тушаалһаань гаргаа. Гүрэнэй эмхи зургаануудай профсоюзай обкомой түрүүлэгшээр һунгагдаһан нүхэр Цыдыповтэ союзай обкомой ба тэрэнэй нютагай комитедүүдэй хүдэлмэрие һайжаруулха заабари үгтөө.

Хүдэлмэринь һайжараа

Сэлэнгын аймагай Юрөөгэй сомоной Соведэй уншалгын байшангай ямаршье хүдэлмэри ябуулдаггүй, хаалтатай байдаг тухай бэшэг манай редакцида ерэһэн юм.

Сэлэнгын аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Нимаевай манай редакцида мэдээсэһэнэй ёһоор, дурсагдаһан уншалгын байшангай избач нүхэр Буянтуев хүдэлмэриһөөн гаргагдажа, избачаар нүхэр Рябов томилогдоһон, уншалгын байшангай хүдэлмэри һайжаруулагдаһан байна.

Уншалгын байшан хүдэлмэрилдэг болоо

«Уншалгын байшан хаалтатай» гэһэн бэшэг «Б. М. Үнэн» газетын редакцида ерэһэн байгаа.

—Зохихо хэмжээнүүдэй абтаһанай һүүлээр Хэжэнгын сомоной Соведэй уншалгын байшан июниин 6-һаа хүдэлмэрилжэ эхилээ, — гэжэ Хэжэнгын аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Дашиев мэдээсэнэ.

Стадион заһабарилагдаа

Хэжэнгын аймцентрын стадионой заһабарилагдаагүй ба тэндэ спортивна хүдэлмэриин ябуулагдадаггүй тухай статья «Б.-М. Үнэн» газетын июниин 6-най номерто толилогдоһон байгаа.

—Стадион хоройлогдоо, спортивна талмайнууд һайнаар түхеэрэгдээ. Стадион дээрэ элдэб спортивна наадан ба мүрысөөн болоно,—гэжэ Хэжэнгын аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Дашиев мэдээсэнэ.

Албанида эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын комитедэй Стокгольмско уряада гар табина

ТИРАНА, июниин 16. (ТАСС). Албанска телеграфна агентствын дамжуулһанай ёһоор атомна зэбсэг хорихо тухай уряада гар табиха кампани бүхы орон дотор үргэлжэлжэ байна.

Гансахан Тирана ба тэрэнэй дэргэдэхи газарнуудта Стокгольмско уряада 80 мянга гаран хүн гар табяа.

Италида Стокгольмско уряада гар табина

РИМ, июниин 16. (ТАСС). Мүнөө үеын искусствын уласхоорондын 25-дахи выставкэ Венецидэ нээгдэжэ, тэрээндэ хабаадаһан 125 элитэ уран зураашад скульпторнууд ба искусство шэнжэлэгшэд эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын комитедэй сессиин уряада гар табяа.

Индийскэ арад эб найрамдалай түлөө тэмсэнэ

ДЕЛИ, июниин 16. (ТАСС). Индидэ эб найрамдалай түлөө тэмсэл шангадажа байна.

Калькуттада эб найрамдалай тала барилшадай Бүхэдэлхэйн конгрессэй Саг үргэлжын комитедэй уряада 400 мянга гаран хүн гар табяа.

Полицейскэ хашалта мүрдэлгын ябуулагдажа байбашье, эб найрамдал хамгаалха комитедүүдэй ажал-ябуулгань Банкура ба Бурдван гэжэ баруун бенгальска округуудта амжалтатайгаар үнгэржэ байна.

Банкура округто эб найрамдал хамгаалха комитет һаяхан байгуулагдаһан болобошье, мүнөө тэрэнэй хэдэн мянгаад агитаторнуудынь хүдэлмэришэдэй гэр байраар ябажа ажаллана. Бурдван округто эб найрамдал хамгаалха кампани 23 деревнидэ ябуулагдана.

Ассам провинцида «Эб найрамдалай ба демократиин недели» эхилээ. Тэрэнние үнгэргэхэ ябадалда профсоюзуудай конгресс, студенческэ федераци, түмэрзамайхидай профсоюз, электригүүдэй профсоюз ба провинциин прогрессивнэ бусад организацинууд хабаадаба.

Бинапурта эб найрамдал хамгаалха комитет һара хахад соо 30 мянган хүниие Саг үргэлжын комитедэй уряада гар табюулба.

Урда-Корейскэ „Национальна суглаанай" гэшүүдтэ Хойто Кореяын ниитын ажал-ябуулагшадай хандаһан хандалга

ПХЕНЬЯН, июниин 16. (ТАСС). Хойто Кореяын зарим партинууд ба ниитын организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд мэдүүлгэнүүдые толилжо, тэдээн соогоо Кореяын амгалан нэгэдэлые эбдэжэ байгаа Ли Сын Манай урбагша бүлэгые шүүмжэлэн хэһээхые Урда-Кореяын национальна суглаан гэдэгэй депутадуудые уряалһан байна.

«Национальна суглаанай» гэшүүдынь бүгэдөөрөө Ли Сын Ман шэнги Эхэ орондоо урбагшад юм гэжэ бидэ һананагүйбди гэжэ Эсэгэ ороной демократическа нэгэдэмэл фронтын ЦК-тэй түрүүлэгшэ Хо Хон мэдүүлнэ. Национальна һанал мэдэрэл тус суглаанай бүхы гэшүүдтэ огто үгы болоо юм гэжэ бидэ тэрэшэлэн һананагүйбди. Урда Кореяын национальна суглаан гэдэгэй гэшүүд ямар хараа бодолтой байһыень корейскэ арад мүнөө нарин хёрхоор ажаглан хаража байна. Реакци хадаа Кореяын нэгэдэлдэ һаад ушаруулхые бүхы шадалаараа оролдохо байха гэбэшье, корейскэ арад амгалан нэгэдэлэй бэелэлтые заатагүй туйлаха байна.

Ченудан партиин ЦК-гэй түрүүлэгшэ Ким Дархен ба Хойто Кореяын эхэнэрнүүдэй демократическа Союзай түрүүлэгшэ Пак Ден Ай гэгшэд иимэ мэдүүлгэнүүдые тэрэшэлэн толилоо.

Италида сэнгүүдэй ургалта

ПРАГА, июниин 10. (ТАСС). Телепресс агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, һүүлэй гурбан һарын турша дотор Римдэ мяханай үнэ 30—36 процент хүндэрбэ. Тиимэһээ Римэй хүн зоной диилэнхи олонхинь үдэр бүри мяха эдихэ аргагүй болобо. Үхэрэй муу мяханай сэн 1 килограммань 500-һаа 800 лир хүрэтэр ургаба, тугалай мяханай сэн 1100-һаа 1400 лир хүрэтэр ургаа. Мяханай сэнгэй ургаһан ушарһаа бусад продуктнуудай сэнгүүд ургажа байна.

Кашмиртахи тулалдаан

КАРАЧИ, июниин 16. (ТАСС). «Доон» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, Джамму болон Кашмир княжествотай зэргэлһэн Пакистанай хилэ дээрэ пакистанска полициин ба индийскэ сэрэгүүдэй хоорондо погранична тулалдаан болоо. Индийскэ мэдээсэлнүүдэй ёһоор, индийскэ 5 солдадууд ба 1 офицер алагдаһан, мүн нэгэ солдат шархатаһан байна гэжэ газетэ заана. Пакистанска талаһаа 15 хүн алагдаа.

һОНИРХОЛТОИ ОЛЗО

Кяхтада шофероор хүдэлмэрилдэг нүхэр К. Н. Осипенко хизаар ороноо шэнжэлэлгын Кяхтын музейдэ хабтагар хатуу шулуун нүүрһэ асаржа тушааба. Тэрэнь үнгэ бүриин шулуунуудаар һудалтанхай. 1949 ондо профессор А. П. Окладниковай археологическа экспедициин малталга хэһэн Зэдэ голой баруун эрьедэ Хужир—Дэби гэжэ нютагһаа энэ зүйлые нүхэр Осипенко олоһон байна. Мүн иимэ зүйлые тэндэһээ Окладниковай экспедици олоһон байгаа.

Нёдондо жэлдэ тус экспедици тэндэ малталга хэхэдээ гуннска үеын хүүр соохоо шулуугаар ба түмэрөөр хэгдэһэн элдэб зүйлнүүдые — шүрэ, хуба гэхэ мэтын гоёолтонуудые олоһон юм.

Эртэ урда сагай хүүрнүүд һалхинда үлеэгдэжэ гү, али хура бороогой уһанда угаагдан газар дээрэ гарашажа магад тула, тиимэ ушаралай тохёолдобол энээн тухай хизаар ороноо шэнжэлгын Улан-Удын ба Кяхтын музейнүүдтэ дуулгажа байхые хүн бүхэндэ шухала болгон захигдана. Эртэ урда сагай хүнүүдэй хэрэглэжэ байгаа зэр зэмсэгүүд ба эд хогшолнууд научна шэнжэлгын угаа ехэ удхашанартай юм.

Р. Тугутов.

Загаһашадта—зэбсэг хэрэгсэлнүүд

Байкалогосрыбтрестын снабтехпром республикын загаһашадта загаһа бариха зэр зэмсэгүүдые, хубсаһа хунар ба бусад зүйлнүүдые ехээр эльгээбэ. Жэшээлхэдэ, 834 мянган түхэригэй губшуур ба гүльмэ, 340 мянган түхэригэй консервэ хэдэг хэрэгсэлнүүд, 411 мянган түхэригэй консервын банка хэхэ нимгэн түмэр, 45 мянган түхэригэй хубсаһа гэхэ мэтые эльгээһэн байна.

Тобшо һонинууд

Инвалидуудта гүрэнэй тэдхэмжэ. Сэлэнгын аймагай Соведэй гүйсэдкомой дэргэдэхи гүрэнэй тэдхэмжын таһаг энэ жэлэй үнгэрһэн һарануудай турша дотор дайнай ба ажалай инвалидуудта 630.000 түхэриг тэдхэмжэ түлэбэ.

ДОСАРМ-эй гэшүүд һуралсана. ДОСАРМ-эй Селенгинскэ комитет гэшүүдээ элдэб мэргэжэлдэ һургана. Һаяхан тэндэ тракториснуудай ба радистнууд-телеграфистнуудай курса һуралсалайнгаа заняти дүүргэбэ.

Лекцинүүдые уншаба. Политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна обществын гэшүүн Миронов Хэжэнгын аймцентртэ «Уласхоорондын оршон байдал» ба «Социализмһаа коммунизмда шэлжэн орлго» гэһэн темэнүүдээр лекцинүүдые уншаба.

СПОРТ

БМАССР-эй кубок абахын түлөө

Июниин 15-да БМАССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ футболоор республикын кубок абахын түлөө ПВЗ-гэй «Локомотив» ба «Динамо» командануудай хоорондын матч болоо.

Хоёр талын тэмсээндэ нэгэдэхи тайм ехэ һонирхолтойгоор үнгэрөө. Тааруу саг бэломжын байбашье, добтологшо локомотивецууд тэрээние ашаглажа шадаагүй. Тиин И. Шалахов гэгшэ нэгэл бүмбэгэ оруулаа. Һүүлээрнь динамовецууд тоогоо тэгшэлһэн байна.

Үнөөхи локомотивец Шалаховай хоёрдохи бүмбэгэ оруулбашье һаань, динамовецууд мүн бүмбэгэ оруулжа харюулаа.

* * *

Июниин 15-да «Авангард» ба «Байкал» обществонуудай футбольно команданууд «Динамо» стадион дээрэ уулзаба. Тэдэнэр июниин 14-дэ наадажа тэнсэһэн тула кубок шүүжэ абахын условинуудай ёһоор дахин наадажа, тусхай дүн гаргаха байгаа.

Авангардовецууд тоосоото уулзалга дээрэ 5:1 гэһэн тоотойгоор нүгөөдүүлээ шүүгээ.

Хүдөөгэй футбольно командануудай уулзалга

Футболоор кубок абалгаар хүдөөгэй командануудай республиканска мүрысөөн болобо. Хориинхид Хэжэнгын суглуулмал командатай уулзажа, 5:3 гэһэн тоотойгоор тэрээнээ шүүбэ. Һүүлээрнь яруунынхид хориинхидтой уулзажа, 4:2 гэжэ тоотойгоор илаһан байна.

Хүдөөгэй хүнгэн атледүүдэй матч

Ториин ба Закаменай аймагуудай волейбольно командануудай уулзалга ба хүнгэн атледүүдэй аймаг хоорондын мүрысөөн һаяхан Тори тосхондо боложо, ехэ һонирхолтойгоор үнгэрһэн байна.

Эрэшүүл соохоо 100 метрын гүйлдөөндэ Жигжитов (Цакир) илажа гараа. Жаркова (Цакир) ба Лыснеева (Тори) гэгшэд эхэнэрэй дундаһаа түрүүлэн гараба. Ториин эрэшүүлэй ба эхэнэрнүүдэй команданууд эстафетнэ гүйлдөөндэ түрүүлжэ гараа. Волейболистнуудай матчда Закаменай аймагайхид илаа.

Аймаг хоорондын мүрысөөндэ ториинхид дүн хамта 77 очко абажа илаһан байна.

А. Игумнов.

Харюусалгатай редактор
Д. Д. ЛУБСАНОВ.

МҮНӨӨДЭР УЛАН-УДЭДЭ

Гүрэнэй Бурят-Монголой Ленинэй орденто оперо ба баледэй театрта — «Марица» (үдэрэй 11 часта), «Аршин мал Алан» (үдэрэй 3 часта), «Баядера» (үдэшэ).

«Прогресс» кинотеатрта — «Мэндэ амар, Москва» (үдэр), «Джургайн халхабша» (үдэшэ).

«Эрдэм» кинотеатрта — «Ой тайгада болоһон ушар» (үдэр), «Баян бэри» (үдэшэ).

БМАССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ — футболоор РСФСР-эй түрүү һуури эзэлэлгын түлөө боложо байгаа матчын 4-хи тур болохо. Эндэ Улан-Удын «Динамо» ба ПВЗ-гэй «Локомотив» обществонуудай футболистнар уулзаха. (үдэшэ 6 часта эхилхэ).

Мүн энэ стадион дээрэ үглөөнэй 10 часта хүнгэн атлетикээр СССР-эй городуудай Бүхэсоюзна заочно мүрысөөнэй түрүүшын тур болохо.

«Динамо» стадион дээрэ—футболоор БМАССР-эй кубок абахын түлөө эдир футболистнарай мүрысөөн болохо. (үглөөнэй 10 часта эхилхэ).

РЕДАКЦИИН АДРЕС: Улан-Удэ ул. Ленина 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ Унэн). ТЕЛЕФОНУУД: отв. редактора—23; АТС—1.80, зам. отв. редактора—7-85; отв. секретаря 3.23; отделов партийной и комсомольской жизни культуры и быта—4.52; пропаганды и агитации—7.85; сельского хозяйства промышленности и транспорта—6-84; переводов—3.23; писем трудящихся и информации—6.84 (2 зв.); об'явлений 2.64 (2 зв.); Для междугородных переговоров—16.

Н—02322. Типография Управления полиграфии, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР.